חודש
אדר ב'

אור של עולם

ע"ש מרן שר התורה רבינו **עובדיה יוסף** זצוק"ל

גליון חודשי | מס' 230 | אדר ב' תשפ"ב | מוקדש לעילוי נשמתו הטהורה של מרן שר התורה רבינו עובדיה יוסף ב"ר יעקב וגורג'יה זצוק"ל זיע"א

משל ונמשל

• תפילת יעקב אבינו ע"ה •

"וּמִרְדְּכַי יָדַע אֶת כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה וַיִּקְרַע מָרְדֳּכַי אֶת בְּגָדָיו וַיִּלְבַּשׁ שַׂק וָאֵפֶר וַיֵּצֵא בְּתוֹךְ הָעִיר וַיִּזְעַק זְעָקָה גְּדֹלָה וּמָרָה" (אסתר ד, א). "זעקה" גימטריא "יעקב", רמז בזה, שמרדכי הזכיר את תפילת יעקב כשהיה ירא מאחיו עשיו, והתפלל "הצילני נא מיד אחי מיד עשיו... פן יבוא והכני אם על בנים". הצילני נא מיד - ראשי תיבות המן, שצפה יעקב אבינו ע"ה ברוח הקודש שעתיד המן לגזור להשמיד להרוג ולאבד אם על בנים, ודאג פן לא יהיו באותו הדור גיבורים לעמוד בפרץ, והתפלל על ישראל.

וכן אמרו במדרש (מד"ר פר' וישלח פרשה עו סי' ו): הצילני נא מיד אחי מיד עשיו, אנא, הצל את בני לעתיד לבוא, מפני בני בניו של עשיו. אמר רבי יוחנן: וכולהו ביוצאי ירכו של עשיו הכתוב מדבר. פן יבוא והכני אם על בנים, ואתה אמרת "אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד". עד כאן. וכל זה רמז להמן שגזר כן.

עוד אמרו במדרש (מד"ר שם סי' א): אמר רבי שמואל בר נחמני בשם רבי יונתן: ראויים היו ישראל לכליה בימי המן חס ושלום, אילולא נסמכה דעתם על דעת יעקב אביהם. עד כאן.

עוד אמרו במדרש (מד"ר פר' וישלח פרשה עה סי' יג): "וישא יעקב עיניו וירא והנה עשיו בא", באותה שעה נשא יעקב את עיניו, וראה את עשיו שהוא בא "מרחוק", ותלה עיניו למרום ובכה, וביקש רחמים מלפני הקדוש ברוך הוא, ושמע תפילתו, וראה את דמעתו, והבטיחו שהוא מושיעו בזכותו של "יעקב", שנאמר "יענך ה' ביום צרה, ישגבך שם אלהי יעקב". עד כאן.

ולכאורה, מהו זה שאמרו שנשא יעקב את עיניו וראה את עשיו בא "מרחוק", ומה הכוונה שהוא מושיעו "בזכותו של יעקב"?

אלא נראה, שהכוונה על המן הרשע, שהיה רחוק כמה דורות מעשיו. ובזה יתורץ מה שהקשו המפרשים, למה היה יראּ, והלא יעקב אבינו ע"ה היה גיבור גדול, כמו שכתוב "ויגש יעקב ויגל את האבן מעל פי הבאר", ואמרו חז"ל (ב"ר ע, יב): כאדם שהוא מעביר פקק מעל פי צלוחית, ואם כן למה היה ירא מעשיו? אלא, אף שהיה יעקב אבינו ע"ה גיבור ואיש מלחמה, ראה "מרחוק" את זרעו של עשיו - המן הרשע וחבריו - איך גוזרים גזירות על ישראל, ועל זה נשא עיניו למרום ובכה, והתפלל לה' יתברך, והבטיחו הקב"ה שהוא מושיע את זרעו "בזכותו של יעקב".

המגיד מדובנא זצ"ל, הסביר את הדברים על פי משל:

בעיר אחת פרצה מגיפה של חולי במחלה מדבקת, ורבים מהתושבים שכבו על ערש דוי, ואין שם רופא מומחה להעלות ארוכה למחלתם. והשר הממונה על העיר - היה מתגורר בעיר אחרת, אשר היתה רחוקה הרבה מן העיר הזו. אמנם לשר - היה רופא מומחה וחכם גדול. והנה, בעיר הזו שפרצה בה המגיפה, התגורר איש חכם ועשיר גדול, אשר השר היה אוהבו ומעריצו מאד, ובעבורו היה השר מוכן לשלוח אליו את רופאו האישי. אך אותו האיש היה בריא וחזק, ולא היה לו שום צורך ברופא, אך היה צר לו מאד על אנשי מקומו, אשר הם נמקים במחלתם, ואין להם עוזר ומושיע. מה עשה? נכנס לביתו והיה גונח וצווח: "אוי ראשי, אוי ראשי, אוי ואבוי, מי ירפא לי". ועל פי הוראתו שלחו בני ביתו שליח מיוחד אל השר, לומר לו שידידו החכם הנכבד חלה מאד, ומבקשים שיואיל לשלוח בהקדם את רופאו האישי להחיש לו ארוכה ומרפא.

בינתיים, היו בני הבית המומים ומשתוממים על החולי אשר פקד את אביהם, והיו בוכים בדמעות שליש. כשראה אביהם כן, פנה אליהם ויאמר: "אוילים חסרי לב! האם אתם חושבים שבאמת אני צועק על מחלתי, והאם בעבורי ציוותי לקרוא את הרופא? הלא באמת אנכי בריא וחזק, אבל אנחת נפשי ומגינת לבי היא על אנשי עירי ושער מקומי, אשר חולים אנושות, ואין מי שירפאם אלא רק רופאו של השר, אשר לא יסכים לבוא אלא רק בשבילי, ובבוא לרפאני - יחיש מפלט גם להם.

והנמשל: יעקב אבינו ע"ה צפה ברוח קדשו את אשר עתיד לקרוא לבניו באחרית הימים, באין גואל ומושיע, וזכות מעשיהם דלה מאד, ואינם כדאים להפיק רצון מה' יתברך להושיעם בזכותם. על כן הקדים לגלגל עליהם מידת הרחמים. אך תחילה התפלל על עצמו, שיצילו ה' מעשיו הרשע ומחנהו. והרי הקדוש ברוך הוא מתאווה לתפילתם של צדיקים (יבמות סד.), ואם כן כאשר תתקבל תפילתו על עצמו ברצון, כן תתקבל גם תפילתו על זרעו וצאצאיו, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים, כי מעשה אבות סימן לבנים. וזהו שסיים הקדוש ברוך הוא והבטיחו, להושיעם "בזכותו של יעקב", שנאמר "ישגבך שם אלהי יעקב".

ואף מרדכי שידע את כל אשר נעשה, הזכיר זכות אבות - זכותו של יעקב אבינו ע"ה, אשר דמותו חקוקה בכסא הכבוד, וזעקתו נשמעה בשמי מרומים, וזכר הקדוש ברוך הוא הבטחתו ליעקב, והושיע את ישראל מיד המן הרשע. כן יושיענו ויגאלנו מהרה גאולת עולמים. אמן. (חזון עובדיה - פורים עמ' רצד)

מעשה רב

• נס פורים במחיצת המגיד מקוז'ניץ •

עני מרוד היה אותו כפרי, אביון מהודר 'למהדרין מן המהדרין'. בקתתו הרעועה היתה מטה לנפול, פרוצה מכל עבר, חשופה לקור ולשלג בימות החורף הקשים, וחשופה לחום של ימות החמה.

גם ביתו פנימה היה ריק מכל תוכן. רהיטים אשר בשם 'רהיטים' יקראו - היו בבחינת 'בל יראה ובל ימצא' בבית זה. מטבחו ריק מתוכן. בקושי היה לו לחם לפי הטף לפעם אחת ביום. ואם הגיעו ימים קשים יותר, אזי עוללו 'שאלו לחם ואין'. בימים שכאלו היו הוא וכל בני ביתו נמים את שנתם כשבטנם ריקה מכל מאכל אשר יאכל. וכיון שכך, גם הידיעה כי יום פורים היום לא שמחה אותו, אלא הוסיפה לו עוגמת נפש מרובה על עוגמתו.

בכל בתי ישראל מתכוננים בצהלה למצוות היום, מכינים מגדנות ומטעמים למשלוח מנות וסעודת החג, ואילו הוא - ביתו וליבו ריקים מכלום, ברגליים כושלות משים הוא לדרך פעמיו ללכת אל העיר קוז'ניץ הסמוכה, לפחות ישמע 'ברוב עם הדרת מלך' את מגילת אסתר כדת וכדין.

שמחה עילאית קידמה את פניו בהיכנסו לבית מדרשו של המגיד הקדוש **רבי ישראל מקוז'ניץ**, חסידים ואנשי מעשה אשר נאספו לשהות בצל רבם ביום גדול זה, הסתובבו בפנים קורנות צוהלים ושמחים בשמחת היום. אבל הוא התהלך ביניהם כאבל בין חתנים וראשו בל עמו, שקוע בצרותיו, וטרוד בדאגותיו, מבלי יכולת להסיח דעתו מהם.

ואולם, מיד כששמע את קריאת המגילה יוצאת בקדושה ובטהרה מפי המגיד הקדוש, החלה רוח אחרת לפעמו. האש הלוהטת - משכה את נפשו אחריה, עד ששכח את כל טרדותיו. השמחה הקדושה הדביקה גם אותו, ורגשי שמחה ועליצות מילאו את חדרי ליבו.

לאחר התפילה, ניגש אליו המגיד הקדוש ונתן לו שלום, ופנה אליו בשאלה ותמיהה: "הרי אתה יושב בכפר פלוני הסמוך לכאן, ואיך זה שלא הבאת 'משלוח מנות' כדת היום?"...

נבהל הכפרי מאוד, ולשונו נעתקה מפיו, הרי אף לחם לפי הטף אין לו בביתו, וכי כיצד יוכל לקדם את פני הרב במשלוח מנות? אלא שתוך כדי כך, נענה המגיד ואמר לו: "הלא פורים היום, התכבד נא לבוא עמנו אל הבית לשתות מעט לכבוד היום".

התלווה הלה עם בני החבריא קדישא שעלו אל בית המגיד, שם כבדוהו ביין שרף ומגדנות, ויצא משם שמח וטוב לב.

מרוב שמחה על שזכה לשתות בבית המגיד יחד עם החסידים המופלגים בני העליה, התרוממה רוחו בקרבו והרהיב עוז בנפשו, נכנס אל בית סוחר היין בקול צהלה "פורים שמח", ופנה אל סוחר היין בבקשה ליתן לו בקבוק יין מובחר, ואמר לו: "הנני סמוך ובטוח שאוכל לשלם בקרוב, אך גם אם לא - הרי פורים היום"... נתרצה הסוחר ונתן לו את מבוקשו.

מאושש מהצלחתו, פנה משם אל חנות הפירות, וכמעשהו בראשון כך מעשהו בשני. פנה אל המוכר וביקש ממנו כמה תפוחים גדולים בהקפה, ואמר לו: "הנני סמוך ובטוח שאוכל לשלם בקרוב, אך גם אם לא - הרי פורים היום"... גם הירקן נהנה מדבריו ונתן לו.

משם רץ בשמחה גדולה אל בית המגיד, ניגש ונתן למגיד את כל אשר בידו, באומרו: "הנה הבאתי לרבי משלוח מנות כדת". האיר לו המגיד הקדוש פנים: "טוב עשית" - אמר לו - "אבל תזכור שבכל שנה ושנה עליך להביא משלוח מנות, כמו שעושים כל בני הכפרים שבסביבה".

מששב הכפרי העני לביתו אשר בכפר, נעצר לרגע וחשב לעצמו: 'הן בני ביתי עטופים ברעב ואינם יודעים כלל משמחת הפורים, למה שלא אעשה כן גם לביתי ואשמח גם אותם'.

וממחשבה למעשה, ניגש אל בית המזיגה, וביקש שימזוג לו מידה יין שרף בהקפה, באומרו: "בטוח אני שאוכל לשלם מחירו בהקדם, אך גם אם לא - הרי סוף כל סוף פורים היום"...

לאחר שקיבל את מבוקשו, פנה אל בית האופה, וגם שם דיבר כדברים הללו, בבקשו כיכר לחם בהקפה. משקיבל גם את זאת, הוסיף ללכת אל חנות המזון, שם ביקש כמה דגים מלוחים...

כאשר ידיו מלאים כל טוב מיהר לחזור חיש לביתו שמח וטוב לב. ואם ביציאתו מביתו עגמה עליו נפש, הרי שבביאתו נשא ליבו את רגליו בשמחה ובצהלה. כאשר הגיע לפתח ביתו, פצח בקול רינה "פורים היום" "פורים היום"...

בני ביתו וילדיו עמדו משתוממים ונדהמים, ולא ידעו מה היה לו. חששו שמא ח"ו נשתבשה דעתו עליו. הרי מכירים הם אותו מימים ימימה, ומעולם לא ראוהו שמח כל כך, תמיד מתהלך הוא סר וזעף וענוגת עצב שרויה על פניו, ועכשיו לשמחה מה זו עושה.

אלא שהוא לא נתן להם לחשוב הרבה. מיהר והוציא את הלחם והמאכלים, וערך את השולחן לפניהם, באומרו: "אכלו ושתו וייטב לבבכם, שהרי פורים היום". מיד מיהרו כולם והסבו אל השולחן. כיון שאכלו ושבעו, הוסיפו לשתות כמה כוסות יין כדת היום, ונתמלאו ששון ושמחה וקמו לרקד. כך עמדו ורקדו ברוב רינה וצהלה שעות ארוכות אל תוך הלילה...

לפתע, קול דפיקות עזות נשמעו בדלת ביתם. האשה מיהרה לשאול את מי מבקשים, וכאשר שמעו כי מאחורי הדלת עומד אחד משכניהם הערלים, נענה הבעל ואמר: "הנה הם כבר מתקנאים בשמחתנו ובאים להפריע, מוטב שלא תפתחי את הדלת". אלא שהדפיקות לא פסקו, עד שנענתה האשה ואמרה שהיא מכירה את קול הערל שמביא להם ירקות מזמן לזמן, והלכה ופתחה לו.

כיון שנכנס הערל לביתם, נדהמו לראותו חבול ופצוע וכולו זב דם רב. מיד מיהרו לרחוץ את פניו ולחבוש את פצעיו. הושיבוהו ליד השולחן ונתנו לו פת לחם וכוסית יי"ש להחיות את נפשו ולהשיב את רוחו.

לאחר שאכל ושתה והטיב את ליבו, סיפר להם, שבנו יחידו כעס עליו והתקוטט עמו והכה מכות רצח והשליכו החוצה מביתו, ואלמלא שהם פתחו לו - הרי כבר היה מת מכאב המכות וגודל הקור. ועכשיו - סיים הערל את דבריו - שבני נהפך עלי לאכזר ורוצח, ורק אתם ריחמתם עלי להציל את נפשי, גמרתי בדעתי שהוא לא ייהנה כלום מכל רכושי הרב שצברתי בעמל כפיי, אלא את הכל אעניק לכם.

אז פנה אל היהודי ואמר לו: "בא עמי אל היער, ואראה לך את מקום המטמון ששם החבאתי את כל רכושי. הן אמנם היה בדעתי לגלות אותו לבני קודם מותי, אבל עכשיו אגלה אותו רק לך, כדי שיהיה בשבילכם לבד במתנה, ולא יהיה לבני הסורר כל חלק בזה". תיכף ומיד קמו שניהם לצאת אל היער, שם הראה הערל ליהודי את האילן שתחתיו הטמין את אוצרו.

לא עברו ימים מועטים, ואותו ערל שלא התאושש מעוצמת המכות שספג - התפגר ומת. מיד כאשר שמע הכפרי את הבשורה, יצא אל היער וחפר במקום המסומן, ומצא את המטמון ונתעשר עושר גדול שהספיק לו ולזרעו אחריו.

ואכן, מאותה שנה ואילך קיים הכפרי את דברי המגיד הקדוש כאשר חזה ואמר לו ברוח קודשו. ומידי שנה בשנה היה עולה אל הרבי, ומגיש לו 'משלוח מנות' כראוי וכיאה מתוך הרחבה גדולה. (ע"פ ספרן של צדיקים)

• בזכות לימוד התורה •

צהרי יום הפורים בחוצות העיר בענדין שבפולין רבתי, כולם טרודים ועסוקים בסעודת פורים כמצות היום, ומכל בתי ישראל נשמעים קולות שמחה וצהלה.

רק מבית אחד עולה קול ניגון חרישי, קול רינתה של התורה הקדושה, הניגון הקיים לעד ואינו פוסק עולמית.

היה זה ביתו של הגאון הקדוש **רבי זאב נחום** זיע"א (לימים אב"ד ביאלא), מהאריות שבבני היכלא קדישא, שאף בעיצומו של יום הפורים - לא פסיק פומיה מגירסא, וישב והגה בתורה בהתמדה עצומה.

לימים סיפר רבו ומחותנו הרה"ק **רבי מנחם מנדל מקוצק** זצ"ל, על הרעש הגדול שנעשה בשמים בזכות לימודו של רבי זאב נחום בשעה טרודה זו. באותה שעת בין הערביים של יום הפורים, איתרע מילתא שכל גאוני ולומדי הדור - היו טרודים במצוות היום, ולא היה אף אחד שישב ועסק בתורה, ונמצא שכל העולם עמד באותה שעה רק על לימוד תורתו של רבי זאב נחום.

ועל אותה שעה - סיים הרה"ק מקוצק - העניקו לו מן השמים את בנו הגדול, הרה"ק **רבי אברהם מסוכטשוב** זצ"ל בעל ה'אבני נזר' וה'אגלי טל'. (ע"פ אביר הרועים)

• משלוח מנות תורני •

לפני כחמש מאות שנה, בתקופת מרן ה'בית יוסף', חי בצפת הגאון המקובל **רבי שלמה הלוי אלקבץ** זצ"ל - מחבר הפיוט "לכה דודי".

רבי שלמה, בן של קדושים היה, בנו של הגאון רבי משה הלוי אלקבץ זצ"ל. והיה מן ה'חבריא קדישא' של מרן הבית יוסף.

מספרים כי בשנת רפ"ט, בא רבי שלמה בברית האירוסין, עם אחת מבנות עשירי הקהילה בצפת. והנה כאשר קרבו ימי הפורים לבוא, התעצבו הורי החתן מאוד, הן נהוג לשלוח תכשיטי זהב מתנה לכלה לכבוד פורים, והורי החתן עניים מרודים היו, ולא היה בידם מאומה לשלוח לכלה.

ההורים התעצבו אל ליבם, אבל בנם החתן רבי שלמה הרגיעם, באומרו להם כי עד פורים תהיה בידם מתנה נכבדה עבור הכלה.

המשך בעמוד האחרון

אמרות טהורות

• ראש חודש אדר •

"משנכנס אדר מרבין בשמחה" (תענית כט סע"א), "וצריך להתבונן הרבה בזה, ולהרבות את השמחה מדרגות רבות, כי על ידי התחדשות השמחה בכל דרגה - תגדל הכרת הטוב ותתרבינה הנדיבות והאהבה. ומתחילים כבר בראש חודש - לגודל ההכנה הנדרשת, וממשיכים בעבודה זו מיום ליום" (מכתב מאליהו ח"ב עמ' 125).

ענין גדול להתפלל בראש חודש אדר שתתקבלנה **תפילותיו** (תורת החוזה מלובלין ר"פ תרומה).

• חודש אדר •

בחודש אדר יש כח גדול לישראל, שאפילו בהבל פיהם בלבד - ימתקו כל הדינים והגבורות והרוחות הרעות שלא ישלטו כלל וכלל בעולם (מאור ושמש).

• י"א י"ב וי"ג באדר •

ענין יום הכניסה, יש לומר על פי מה שהגיד כ"ק הרבי ר' יצחק זלה"ה מווארקא, שי"א י"ב וי"ג באדר - שלשת ימים אלו - הם דוגמת שלשת ימי ההגבלה למתן תורה, כן בפורים - דהדור קבלוה בימי אחשורוש. עכ"ד. (שם משמואל תצוה תרפ).

• תענית אסתר •

ובזה יובן 'י"ג זמן קהילה לכל היא' (מגילה ב.), שהתענית זה - שייך דווקא בזמן הזה, להקהיל ולתוון השלום כמו שעשתה אסתר 'לך כנוס' וגו', ועל ידי זה זכו לגאולה, כך נזכה במהרה בימינו לגאולה שלימה (תולדות יעקב יוסף, בא אות ח).

'י"ג זמן קהילה לכל היא ולא צריך לריבויי' (מגילה ב.), היינו - שביום י"ג אין צריך להמשיך מי"ג מדות הרחמים מרב חסד, כי אם הקדוש ברוך הוא בעצמו אומר 'למעני למעני' (שארית ישראל).

• ימי הפורים •

פורים אתקריאת [=נקרא] על שם יום הכפורים, דעתידין לאתענגא ביה ולשנויי ליה מעינוי לעונג [=שעתידין להתענג בו, ולשנותו מעינוי לעונג] (תיקוני הזוהר תיקון כא).

עדיף יומא דפוריא - כיום שניתנה בו תורה (מרדכי ספ"ק דמגילה).

והקדוש ברוך הוא עשה עמנו נסים ונפלאות בזמן ההוא, וביטל מחשבתו (של המן), ולא עוד אלא שאותו הארה הבטיחנו שתהיה תמיד בזמן הזה (פרי עץ חיים, שער הפורים ספ"ה).

במגילה כתוב 'והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור', רצה לומר, ימי הפורים הראשון שהיה בימי מרדכי ואסתר - הם נזכרים, דהיינו בחינת 'זָכָר' - להשפיע לכל הדורות הבאים מהארת הנס שנתגלה אז (אורח לחיים פר' בא).

מרדכי ואסתר פעלו שביום פורים לא יהיה שום קטרוג על ישראל - כמו ביום הכפורים (מאור ושמש).

והוא רמז שנותנין סיוע מן השמים בפורים לכל מי שפושט יד לבוא להיטהר, אף שעדיין איננו ראוי, אם רק מקבל על עצמו להבא (שם משמואל תעדר).

ומאחר שכן, במקום גילה - שם תהא רעדה, לעשות מצוות היום באימה רבה, ושמחת עולם שמחה של מצוה, ולא תהיה עדת ה' אל גיל כעמים 'השוטים' במדקרי יין, ושחוק וקלות ראש מאד מבלי משים יראת ה', וח"ו עלה על לבם כ' ביום הפורים הותרו האיסורים... ואיך נישא פנינו לשלם רעה תחת טובה... **ובעיני הדבר פשוט, שאם כל ישראל ביום הזה - אשר זרע עמלק לטבח יובל, ונפל המן הרע הזה - היו נוהגים בסדר קדושה, והשמחה היתה מקודשת לשמים, ויתר היום היו עוסקים בתורה כל אחד כפי שיעורו - היינו נגאלים בשכר זה גאולת עולם וימחה זכר עמלק,** כי היום הזה אשר החל לנפול ונפל ממנו עם רב, אם היינו מתאמצים בתורה ובמצוות כהיום הזה, רעה תבוא עליהם על זרע עמלק עד כלות אותם, ובא לציון גואל. ובכח הצדקה שמרבים היום, ובכח עבודותינו להשי"ת היום, אין ספק שהיתה מפלת עמלק גמורה, ותפרה ישע גאולה שלימה (מרן החיד"א ז"ל בספרו לב דוד פכ"ט).

• מקרא מגילה •

ובכל שנה ושנה בימי הפורים - מתנוצץ המוחין עילאין דרך המלכות, ועל ידי זה יכולים הצדיקים לבטל כל גזירות רעות, מחמת שנפתחין אורות הקדושים והמשכת חסדים - כמו שהיה בימי מרדכי ואסתר שנעשה להם נסים. וזאת היתה בקשתה של אסתר 'כתבוני לדורות' (מגילה ז.), רצה לומר, שגם לדורות יהיו יכולין להמתיק הגבורות ולהמשיך חסדים ואורות קדושים על כנסת ישראל - על ידי קריאת המגילה בימי הפורים (מאור ושמש).

ומעתה יתלהב לב האדם בקראו המגילה, ויכוין בקראו ובשמוע המגילה שמעתה מקבל עול תורתו ומצותיו, כמאמר חכמינו ז"ל 'קיימו מה שקבלו כבר'. וכפי אשר ביארנו, לכן יכין את עצמו מה שחלף ועבר אין, ומעתה הוא מקבל עליו עול תורתו ומצותיו יתברך שמו, לכן אמרו הקדוש (עי' תיקוני הזוהר, תיקון כא): "יום כפורים - שהוא כמו פורים", כלומר שהארת יום כפור הוא מטוהר וחושבנא מכאן ולהלאה, כמו שאמרו במדרש (תנחומא, אמור, כב) 'ולקחתם לכם ביום הראשון' - ראשון לחשבון עוונות, כי העיקר האורות יום הכפורים לקנות לב חדש לעבוד אותו, כמו שתיקנו למען נחדל מעושק ידינו ונשוב לעשות חקי רצונך. כן בפורים מה שחלף ועבר אין, ומעתה מקבלין עלינו עול תורה ומצות יתברך שמו כמ"ש. וגם כי בפורים ביארנו שהטבעים נזדככו על ידי קריאת המגילה שמאיר בעולם הזה כמ"ש (שמות, ל, כג) 'בשמים ראש' - מארי דכיא. וביארנו על ידי קריאת המגילה נזדככו העולם הזה. ולכן נעשה בתוך הטבעים, וקיימו מה שקבלו כבר (קדושת לוי, קדושה א' פורים).

'עיניהם של עניים נשואות למקרא מגילה' (מגילה ד:), יש לפרש על פי מה שאמרו חז"ל (נדרים מא.) 'אין עני אלא בדעת'. והיינו, עיניהם של עניים נשואות למקרא מגילה - שעל ידי קריאתה ישיגו דעת (חידושי הרי"ם).

• מתנות לאביונים •

בכל שנה ושנה בהגיע ימי הפורים - מתגלה מחדש אותה ההארה שהיתה בימי מרדכי ואסתר כנודע למשכילים, ולכן מצוה עלינו להרבות בצדקה ביום הזה - בכדי לקיים אותה ההארה (אור המאיר).

במתנות לאביונים בתוספת מרובה לכל הפושט יד - נקצץ ידי עמלק ראשית גוים, בכל פורים מעט מעט, עד 'אחריתו עדי אובד' (זר זהב).

זקני הקדוש מרוזין זצ"ל היה אומר: יום כפורים - נמצא כי פורים גדול מיום כיפור. והטעם, כי יום כיפור - מכפר רק לשבים, ופורים - בין לשבים ובין לשאינם שבים, כי בפורים כל הפושט יד נותנים לו. עכ"ד. ויש לבאר, כי זה יצא להם ממה שאמרו חז"ל (מגילה ז.) 'קיימו וקיבלו' - קיימו למעלה מה שקיבלו למטה, למטה - קיבלו לתת מתנות לכל דורש בלי הבדל, וכן קיימו למעלה - לכפר לכל בין ראוי ובין אינו ראוי (ישמח ישראל מטשארטקובו).

• משלוח מנות •

וזה יש לומר הרמז במצות משלוח מנות איש לרעהו שתיקנו הבית דין של מרדכי הצדיק, לרמז שכל אחד מישראל ישלח לרעהו, כי כל אחד בפני עצמו - אין ביכולתו אפילו אחד כל ההכנות לקבל אור תורה הקדושה, רק על ידי שהוא שולח לחבירו וחבירו לחבירו - ומתאחדים כולם ונעשים כללות אחד ועל ידי זה אפשר לקבל תורה הקדושה (מהרי"ד מבעלזא - ליקוטי אמרים טהורים).

'ישנו עם אחד' - טענת המן היתה שיש לעם ישראל כח ה'יש' (עצמיות=אנוכיות), **והתיקון לזה** על ידי משלוח מנות - שנעשים כאחד, וכל אחד לעצמו - אין, רק בצירוף חבירו (יכהן פאר בשם השפת אמת).

• סעודת פורים •

וזהו נמי הענין של סעודת פורים, שאחר התגלות האורות הגדולים בקריאת המגילה - כי מגילה כשמה שנתגלה הנעלם, וכידוע בכתבי האר"י ז"ל, צריכין לעשות חיזוק שישארו האורות, ועל כן עושין סעודה גדולה ושמחה יתירה (שם משמואל תרעא).

'חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי' (מגילה ז:), **הביאור בזה** המאמר, כי הנה אמרו חז"ל (מגילה ד:) שעיניהם של עניים נשואות למקרא מגילה - כיון שאז נותנים להם מתנות לאביונים. ובהגיע יום הפורים, כאשר ידם של ישראל פתוחה לרווחה, מברכים העניים ואומרים "ברוך מרדכי" - שבזכותו זכינו ליום מבורך זה. לעומתם, העשירים נמצאים מן העבר השני של המתרס, כל ימות השנה ידם קפוצה - והם רואים בעניים מטרד. רק פעם אחת בשנה - ביום פורים, הם פותחים את דלתם ואת ידם ומפזרים מממונם לעניים. ואולם אז, כל אימת שנאלצים להיפרד מממונם - הם מקללים ואומרים "ארור המן" - שבגללו נקבע יום זה. על כך אמרו חז"ל, שחייב אדם לשתות בפורים עד שלא ידע אם הוא עשיר האומר "ארור המן" או עני האומר "ברוך מרדכי" (הגר"א מוילנא ז"ל).

שאל הגאון הקדוש רבי יצחק מוורקא זצ"ל: הנה אנו רואים בעינינו שכל אימת שהגויים משתכרים ביום חגם, התוצאות המה: מכות, רציחות, תיגרות, השחתת רכוש, ושאר מרעין בישין.

ואילו היהודים משתכרים יום אחד בשנה - ודווקא יום זה הוא יום של אהבה ואחווה "משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים". מה פשר השוני וההבדל?

"התשובה היא" - אמר הרב זצ"ל: "נכנס יין - יצא סוד" (עירובין סה.). מה הסוד הטמון בליבו של היהודי? הוא בן לאומה של "ביישנים רחמנים וגומלי חסדים" (יבמות עט.). ואם בכל ימות השנה טמון הסוד במעמקי הלב, הרי במשתה היין יוצא הוא ומתגלה על ידי קיום מצות "ואהבת לרעך כמוך".

ואף אצל הגויים כך הם פני הדברים. מה הסוד הטמון בהם? "על חרבך תחיה"! וגם אם מצליחים הם להסתיר זאת בימים כתיקנם, הנה במשתה היין מתגלה סודם ופורץ החוצה... (מעיין המועד פורים עמ' תנד).

• קיימו וקיבלו •

עצתי אמונה שלא יזוז מבית המדרש אחר שחרית עד שילמד, כי בביתו יכול לבוא לידי ביטול מפאת גודל **טרדות היום** (יסוד ושורש העבודה).

כל העוסק בתורה בין מגילת הלילה למגילת היום - מובטח לו שהוא בן העולם הבא (דרושים ואגדות התם סופר, י-ם תשנ"ח, עמ' רמה).

איזה מזל!?!

• שמו של החודש •

בתורה לא נזכרו שמות לחודשים, אלא רק מספרים "החודש הראשון" וכו' (רמב"ן, שמות יב, ב). שמות החודשים "ניסן", "אייר", וכו', עלו עמנו מבבל לאחר חורבן הבית הראשון (ירושלמי, פ"א דר"ה ה"ב).

בנביאים שעלו מבבל, מצאנו שהזכירו את שמות החודשים, כגון בספר זכריה (א, ז) נזכר חודש "שבט", וכן בספר עזרה (ג, טו) נזכר חודש **"אדר"**, וכן בספר נחמיה (א, א) נזכר חודש "כסלו", וכן במגילת אסתר (ב, טז; ג, ז) נזכרו החודשים "טבת", **"אדר"**, ו"ניסן", ועוד. (ועי' במפרשים על שמות פי"ב פ"ב, שהאריכו בזה). ובוודאי שמות החודשים נתקבלו גם כן מסיני, אלא שהיו בבחינת תורה שבעל פה (בני יששכר, מאמרי חודש ניסן, מאמר א), ויש טעם לכל השמות של החודשים, למה נקרא כך, זה ניסן וזה אייר, וכן כולם (מאור עינים פר' תרומה).

• הטעם שנקרא חודש 'אדר' •

וטעם החודש 'אדר' למה נקרא כך, הוא: מפני שבחודש זה נרמז **א' דר**, רצה לומר, **א'** - שהוא אלופו של עולם, וכמו שאמר הכתוב (ירמיה ב, כו) 'אלוף נעורי אתה', שכשם שאות א' הוא ראשון לכל האותיות - כך השי"ת הוא ראשון לכל הנמצאים. וזהו ענין בחינת **א' - דר** עם התחתונים שמשרה שכינתו עם התחתונים (מאור עינים פר' תרומה).

• צירוף שם הוי"ה של החודש •

מובא בספרים הקדושים, שלשם הוי"ה ב"ה - יש י"ב צירופים, כנגד י"ב חודשי השנה, לכל חודש צירוף אחר (עי' בריקאנטי פר' תצוה ד"ה ועשית, וברגל ישרה מערי' י אות ו). **והצירוף של חודש 'אדר' - הוא ההי"ו, ויוצא מסופי תיבות של הפסוק** (בראשית מט, יא) **"אֹסְרִי לַגֶּפֶן עִירֹה עִירוֹ וְלַשֹּׂרֵקָה בְּנִי אֲתֹנוֹ"** (משנת חסידים מסכת אדר פ"א, ובני יששכר מאמרי חודש אדר מאמר א אות א).

• האות שכנגד החודש •

כתוב בספר יצירה (פרק ה), **שיש י"ב אותיות פשוטות,** (דהיינו שלא שייך בהן דגש ורפוי, מלבד שלש אותיות נוספות שלא שייך בהן דגש ורפוי, והם: א' מ' ש', שאינן נקראות אותיות פשוטות, אלא שלש אמות - קהלת יעקב ערך מ), **ואלו הן: ה' ו' ז' ח' ט' י' ל' נ' ס' ע' צ' ק'. ובאלו האותיות צר הקב"ה י"ב מזלות בעולם, וי"ב חודשים בשנה, וי"ב מנהיגים בנפש. ובאות ק' - יצר הקב"ה את מזל 'דגים' בעולם, ואת חודש 'אדר' בשנה, ואת ה'טחול' בנפש.** עיין שם.

• השבט שכנגד החודש •

כתוב במדרש (תנחומא, ויחי טו), **שכל חודש מי"ב חודשים - הוא כנגד אחד מי"ב השבטים,** (אך לא כתוב שם מהו הסדר). **וכתבו המקובלים, שהסדר הוא לפי סדר הדגלים** (שערי אורה שער ה, ופרי צדיק לר"ח כסלו אות ב בשם האר"י ז"ל). **ולפי זה, חודש 'אדר' - הוא כנגד שבט 'נפתלי'** (פרי צדיק ח"ב ר"ח אדר). **אמנם גדולי המקובלים כתבו, שחודש 'אדר' - הוא כנגד שבט 'יוסף'** (כן כתב מהרח"ו ז"ל בספר "ליקוטי תורה" סוף פר' ויצא. וכ"כ הקדושת לוי סוף פר' תצוה. וצ"ע איך יסתדר זה עם מש"כ המקובלים בשם האר"י ז"ל שהסדר הוא ע"פ הדגלים).

• מזלו של החודש •

כאמור מספר יצירה (פרק ה), מזלו של חודש 'אדר' - הוא **מזל 'דגים'.** ואף שאמרו רבותינו (שבת קנו.) "אין מזל לישראל", היינו שישראל על ידי מעשיהן בתורה - הופכים שפיטת המזל לכל אשר יחפצו, אבל על כל פנים בתולדה יש לה מזל (בני יששכר שם אות ב). ויש אומרים שחודש 'אדר השני' - הוא מעל המזל (כן כתב בפירוש החזקוני עה"ת, שמות יז-ט, וז"ל, "בְּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים וְצֵא הִלָּחֵם בַּעֲמָלֵק" - בחר לנו אנשים שנולדו באדר השני ואין להם לירא ממכשפות, שהרי אין בו מזל, ובני עמלק מכשפים הם - ויש להם יכולת ב"י ב' מזלות, ובעת שאין בו מזל - אין כשוף מצליח. עכ"ל. ומרן החיד"א ז"ל בספרו דבש לפי מערי' כ אות טז, הביא כן בשם רבינו אפרים בפירושו עה"ת סוף פר' בשלח. וכבר הארכנו בזה בגליון של חודש אדר הראשון).

• קצת על בני מזל 'דגים' •

ילידי מזל דגים - הם בעלי אישיות כפולה בלתי רגילה, שלעיתים קרובות מפתיעה הן את אחרים והן אותם עצמם.

בני מזל זה - הם חולמניים, מגיבים, מתרשמים. ויש להם גישה רגישה לחיים. הם עדינים, בלתי מציאותיים לחלוטין, וחסרי יכולת להתמודד עם חיי יום יום.

בדרך כלל הם ביישנים וחסרי בטחון עצמי, וקשה להם להחליט בעצמם. וכשמקבלים את הבטחון העצמי - אזי הם עומדים על דעתם עד הסוף.

הם ישרים, חרוצים ונאמנים, בעלי מזג נוח, ושוחרי שלום בדרך כלל. תכונות אלה מחבבות אותם על הזולת, אך עם זאת יש סכנה שהם יניחו לאחרים לנצל אותם.

לבני מזל 'דגים' - יש חברים רבים, אך הם נפגעים מהם לעיתים קרובות, מאחר שהם מהירים להיעלב אפילו כשלא היתה כוונה להעליבם, בכל זאת נפגעים משום שהם רגישים מאד מטבעם.

בן מזל 'דגים' צריך להשתדל תמיד לגלות הבנה, ולא להקפיד, וגם לא להיות חשדני יותר מדאי, כי מרוב חשדנות עלול להתפרץ אפילו כלפי חביריו וידידיו.

הם שיטתיים בכל מה שהם עושים, והם משתדלים שלא לעבוד אם אין בכך הכרח. הם מסוגלים לקבל שינויים, במיוחד אם השינויים עוזרים להטבת מצבו של המין האנושי, בן מזל דגים אלטרואיסטי - אהבה מופרזת לזולת מטבעו.

אנשים שנולדו במזל דגים - רוחשים אהדה רבה לעולם כולו, יש להם דמיון ער, והם מסוגלים לתכנן כל מיני תכניות לשיפור המצב. לא לעיתים קרובות, יש להם הכוח להגשים את תכניותיהם. אך כשהם מגשימים אותן - יש בכך משום שירות חשוב לעולם.

(מתוך הספר "גלגל המזלות" בהסכמת גדולי ישראל)

◆ מהלכות חודש אדר ◆

מרבים בשמחה

א. "משנכנס אדר מרבין בשמחה", לפיכך מי שיש לו דין עם גוי - ישתדל לדחותו עד לחודש אדר, שאז הוא מזל טוב לישראל (תענית כט סע"א, משנ"ב סי' תרפו סק"ח, כה"ח שם ס"ק לא, וחזו"ע פורים עמ' לא). בתלמוד ובפוסקים לא נתבאר כיצד להרבות בשמחה, ויש שכתבו שהעיקר הוא להרבות בכל דבר הגורם לו שמחה, ואפילו בדבר הרשות (וכמובן, באופן שאין בו שום חשש איסור. כן כתב בנימוקי או"ח סי' תרפו בשם ספר שער יששכר. וכ"כ בספר שערי הלכה ומנהג ח"ב סי' רפה, ובספר נטעי גבריאל פורים פי"א ה"ג). ויש נוהגים לתלות בבית כרזה: "משנכנס אדר מרבין בשמחה" - כדי לזכור ולהזכיר את השמחה (קול אריה, וילקוט אברהם סי' תרפו, ונטעי גבריאל פורים פי"א ה"ד, וספר פורים וחודש אדר פ"א הי"א).

קריאה מוקדמת

ב. המפרש בים או היוצא בשיירה ואינו מוצא מגילה כשרה להוליך עמו, וכן אנשי צבא וביטחון שיודעים שיהיה להם פעילות בטחונית ביום פורים ולא יוכלו לקרות אז את המגילה, יקדימו לקרותה אפילו מתחילת החודש בלי ברכות. וביום הפורים אם יזדמן להם לקרוא שוב מתוך מגילה כשרה - יחזרו ויקראו עם הברכות. ואם לאו - ישתדלו לקרוא ההלל כולו בלי ברכה (ש"ע סי' תרפח ס"ז, ואחרונים שם. וכ"כ החזו"ע עמ' לא ועמ' צו).

יום ז' באדר

ג. יום ז' באדר - הוא יום לידתו ופטירתו של משה רבינו ע"ה (מגילה יג: ועוד). ומנהג חסידים ואנשי מעשה הבריאים להתענות ביום זה (שלחן ערוך סי' תקפ ס"ב), ועושים סדר לימוד מיוחד בליל ז' באדר (עיין סידור יעב"ץ עמ' שעה, ומועד לכל חי סי' לא אות ז ואות י, וכף החיים סי' תקפ ס"ק כג. והגאון רבינו יוסף חיים ז"ל עשה סדר מיוחד "תיקון ליל ז' באדר"). ובשנה מעוברת ישנם מנהגים חלוקים האם לעשות כל זה בז' באדר הראשון או בז' באדר השני. והמנהג היותר נכון הוא לעשות הלימוד בשני האדרים, והתענית באדר השני (כן העלה בספר חזון עובדיה פורים עמ' לב והלאה. וע"ע במשנ"ב סי' תקפ ס"ק טו, ובכה"ח שם ס"ק כב, ובפסקי תשובות שם אות ד).

ד. הנוהגים להתענות ביום ז' באדר - צריכים לקבל את התענית בתפילת המנחה ביום שלפניו (כדין כל תענית יחיד שאינה חלה עליו אא"כ עשה "קבלת תענית", וכמו שפסק מרן השלחן ערוך בסי' תקסב ס"ה וס"ו. נוסח "קבלת תענית" - מופיע בסידורים בסוף השמונה עשרה של תפילת מנחה של חול).

ה. אם יש עשרה מתענים בבית הכנסת, אומר החזן "עננו" בין גואל לרופא, ומוציאים ספר תורה וקוראים "ויחל" בשחרית ובמנחה, וכן הכהנים המתענים נושאים כפיהם גם במנחה, כדין כל תענית ציבור (כ"כ בנטעי גבריאל אבילות ח"ב פצ"ז ס"ז בשם כמה אחרונים. וכ"כ הרב חזון עובדיה ד' תעניות עמ' צט, וחזר בו ממ"ש בחזון עובדיה פורים עמ' לה).

ו. יש נמנעים מלקבוע נישואין לכתחילה בז' באדר, מפני שהוא יום פטירת משה רבינו ע"ה (כ"כ בספר טעמי המנהגים עמ' תיח בשם מהר"י מבעלז זצ"ל). אבל רוב העולם אין מדקדקים בזה (נטעי גבריאל פורים פט"ו ה"ג בהערה).

נישואין

ז. יש המקפידים שלא לערוך נישואין בחצי השני של החודש - שבו הלבנה הולכת ומתחסרת ואינו סימן טוב (ש"ע יו"ד סי' קעט ס"ב, ורמ"א באה"ע סי' סד ס"ג. אך עיין שו"ת יביע אומר ח"ג חאה"ע סי' י אות ג, שאם כבר עבר גיל עשרים - לא ישהה כלל אלא יהיה זריז ונשכר. ע"ש), אולם בחודש אדר - אין מקפידים על זה, לפי שכל החודש הוא מזל טוב לישראל (ערוך השלחן אה"ע סי' סד סי"ג, ושו"ת תירוש ויצהר סי' קיא, ושד"ח מער' חתן וכלה סי' כא, ועוד).

הכנת קריאת המגילה

ח. יש נוהגים לקרוא את המגילה במוצאי שתי השבתות שלפני פורים, בראשונה - קוראים מתחילת המגילה עד "בלילה ההוא", ובשניה - מ"בלילה ההוא" עד סוף המגילה (מנהג זה נזכר במסכת סופרים פי"ד הי"ח. וכמעט שאינו נהוג כיום. אך בספר משמרת שלום סי' נ אות א, העתיק מנהג זה, וכתב, העתקתי זה שמי שירצה לנהוג כן ינהוג, כי מסתמא יש בזה טעמים רמים ונשגבים וכו'. ע"ש)

◆ דיני ארבע פרשיות ◆

ארבע פרשיות

ט. בשבתות הסמוכות לפורים מלפניו ומלאחריו, תיקנו חז"ל להוסיף קריאה נוספת מלבד פרשת השבוע, והם ארבע פרשיות: פרשת שקלים (=להזכיר שיביאו תרומת 'מחצית השקל' לבית המקדש), פרשת זכור (=להסמיך מחיית עמלק למחיית המן), פרשת פרה (=לעורר את העם להיטהר לפני פסח), ופרשת החודש (=שבה נזכרו כל מצוות הפסח). בכל אחת מהשבתות הללו - מוציאין שני ספרי תורה, בראשון - קוראים שבעה עולים בפרשת השבוע, ובשני - קורא המפטיר בפרשה הנוספת. ואין מפטירין ההפטרה של פרשת השבוע, אלא ההפטרה המיוחדת לפרשיות הללו (מגילה כט סע"א, ורש"י שם. וטוש"ע סי' תרפה, ומשנ"ב וכה"ח שם).

הכנת ספרי התורה

י. חובה קדושה מוטלת על גבאי בתי הכנסת להכין את ספרי התורה לקריאות הללו מבעוד מועד, ויכינו לכך את הספר תורה המהודר ביותר שיש בבית הכנסת, ויגללוהו לפני השבת למקום הקריאה (שהרי כל הטעם שמוציאים שני ספרי תורה - הוא כדי למנוע מהציבור להמתין בגלילת הספר תורה בין פרשת השבוע לפרשה הנוספת, ואם לא יגללוהו לפני השבת - מה בצע בהוצאת ספר תורה נוסף).

עליית קטן

יא. יש אומרים שקטן רשאי לעלות למפטיר בקריאת ארבע פרשיות, כיון שאין הוא עצמו קורא בתורה אלא הבעל קורא (כן פסק הרמ"א בסי' רפב ס"ד), ויש אומרים שאין להעלות קטן למפטיר בארבע פרשיות (כן כתבו האליה רבה סי' רפב סק"ח, והגינת וורדים כלל א סי' לו, ועוד), והמנהג כסברא אחרונה (כן כתב בשו"ת זבחי צדק ח"ב ס"ס ל, שכן הוא מנהגם כהלכה למשה מסיני. וכ"כ בנטעי גבריאל פורים פי"ח ה"ג בשם האחרונים. ועי' בספר חזון עובדיה פורים עמ' כז, שהמקילים להעלות קטן בפרשיות שקלים והחודש - יש להם על מה שיסמוכו. ע"ש).

בר מצוה

יב. נער בר מצווה שעלייתו לתורה חלה באחת מן השבתות הללו, למנהג הספרדים שהעליה לתורה היא בשבת שאחרי הבר מצווה, רשאי לעלות ולקרוא ולהוציא הציבור ידי חובתן אפילו בפרשת זכור (כן פסק הרב חזון עובדיה שבת ח"ב עמ' מז). אבל למנהג האשכנזים שהעליה לתורה היא בשבת שקודם הבר מצווה, אינו עולה כלל למפטיר של זכור ופרה (אלא יעלה באחת העליות של פרשת השבוע), ובמפטיר של שקלים והחודש - רשאי לעלות, אך לא יקרא הוא בתורה אלא הבעל קורא, או שיעלה ויקרא באחת העליות של פרשת השבוע (שו"ת ציץ אליעזר ח"ז סי' א, ופסקי תשובות הנד"מ סי' רפב אות ח).

נשים

יג. פשט המנהג שאף הנשים באות לבית הכנסת לשמוע קריאת פרשת זכור (כן כתבו בספר נטעי גבריאל פורים פ"כ ה"א, ובפסקי תשובות סי' תרפה סוף הערה 14. וכן פסק הרב חזון עובדיה פורים עמ' ט. ע"ש באורך). ויש מקומות שנהגו לעשות קריאה מיוחדת לנשים בשעה הנוחה להן, ומתאספות כל הנשים בבית הכנסת, ומוציאים ספר תורה, וקורא להן החזן פרשת זכור בלי ברכה. ומנהג נכון הוא (שו"ת מנחת יצחק ח"ט סי' סח, וחזון עובדיה פורים עמ' י). ואשה שאינה יכולה לבוא לבית הכנסת לשמוע הקריאה, נכון שתקרא לעצמה פרשת זכור מתוך החומש (שו"ת יביע אומר ח"ח חאו"ח סי' נד). ויש אומרים שגם בפרשת פרה נכון שהנשים יבואו לבית הכנסת לשמוע קריאתה (שו"ת שאר אשר - מילר, סי' פד, ושכן הורה לאשתו ובנותיו. וכ"כ הרב חזון עובדיה פורים עמ' יח).

מצוות צריכות כוונה

יד. לדעת רוב הפוסקים קריאת פרשת זכור ופרשת פרה - מצוותן מן התורה (וכן פסק מרן השלחן ערוך סי' תרפה ס"ז), וקיימא לן (ש"ע סי' ס ס"ד) "מצוות צריכות כוונה", לפיכך צריך כל אדם לכוין לפני הקריאה לקיים מצוות עשה דאורייתא, וכן צריך הבעל קורא לכוין להוציא את השומעים, וצריכים השומעים לכוין לצאת. ולא יקראו מתוך החומש ביחד עם הבעל קורא, אלא יטו אוזן קשבת לקריאה ויצאו ידי חובתן. ויזהרו מאד שלא להכות ברגלים בעת שמזכירים "עמלק", פן יגרמו מכשול לציבור שלא ישמעו הקריאה כראוי (חזון עובדיה פורים עמ' ג והלאה).

מנהג אבותינו

טו. מכיון שקריאת פרשת זכור ופרשת פרה - מצוותן מן התורה, לפיכך גם מי שרגיל תמיד להתפלל בבית כנסת של עדה אחרת, מכל מקום בקריאת הפרשיות הללו יקפיד לכתחילה לשמוע במבטא אבותיו, ומתוך ספר תורה הכתוב ע"פ מנהגי אבותיו. לפיכך, בחורי ישיבה ספרדים הלומדים בישיבות אשכנזיות, ורגילים כל השנה להתפלל עמהם, מכל מקום בפרשיות הללו - יעשו מנין משלהם ויקראו במבטא הספרדי ומתוך ס"ת ספרדי כמנהג אבותיהם (כן כתב בספר ישיב משה - טורצקי, עמ' יא, בשם מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שלכתחילה כל אחד ישמע הקריאה במבטא של אבותיו. ע"ש. וכן פסק מרן הראש"ל מופת הדור הגאון רבנו עובדיה יוסף זצ"ל בשו"ת יביע אומר ח"ו חאו"ח סי' יא אות ו, שהמבטא הספרדי הוא הנכון, ולכן בחורי ישיבה ספרדים הלומדים בישיבות של האשכנזים, יעשו להם מנין נפרד בפרשיות הללו. ע"ש. וכ"כ בספר מאמר מרדכי פס"ב הי"א. וכ"כ בילקוט יוסף סי' תרפה סי"ב). ומכל מקום בדיעבד אם שמע את הקריאה במבטא ובס"ת השונה ממנהג אבותיו - יצא ידי חובה (כן כתב בספר ישיב משה - טורצקי, עמ' יא, בשם מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל. וכן פסק מרן הראש"ל הגר"ע יוסף זצ"ל בספרו חזון עובדיה פורים עמ' ט בהערה. וכ"כ בספר מאמר מרדכי פס"ב הי"א. וכ"כ בילקוט יוסף סי' תרפה סי"ב).

ס"ת פסול

טז. אם נמצא פסול בספר תורה תוך כדי קריאת פרשת זכור, יגללו את הספר הראשון לפרשת זכור - ויקראו בו. וכן אם נמצא הפסול לאחר הקריאה, אפילו בשעת המנחה, יוציאו ספר אחר ויקראו בו פרשת זכור. ואם נמצא הפסול לאחר השבת, יכוונו לצאת י"ח בקריאת מעשה עמלק בקריאה של פורים. ואם נמצא הפסול לאחר הפורים, יכוונו לצאת י"ח בקריאת מעשה עמלק בפרשת כי תצא. ואם נמצא הפסול לאחר מכן, סומכים על הפוסקים שיצאו י"ח גם בס"ת פסול (ילקוט יוסף סי' תרפה סי"ט וס"כ, וספר פורים וחודש אדר פ"ד הס"ז). וכן הדין במי שהיה חולה, ולא יכל לבוא לבית הכנסת לשמוע פרשת זכור, יכוון לצאת באחת מהקריאות הנ"ל, ויאמר לבעל קורא שיכוון להוציאו י"ח. ונכון שגם באותה השבת יקרא את פרשת זכור מתוך החומש (חזון עובדיה פורים עמ' ז).

מחיית עמלק

יז. כתב אחד מגדולי הראשונים, רבינו שמשון משאנץ ז"ל (בפירושו לתורת כהנים פר' בחוקותי), שעל ידי לימוד הלכות מגילה - מקיימים מצות מחיית עמלק.

◆ זכר למחצית השקל ◆

מקור המנהג

יח. בזמן שבית המקדש היה קיים, היה בית הדין הגדול שבירושלים שולח שלוחים בראש חודש אדר לכל ערי ישראל להכריז שיביאו הציבור תרומת 'מחצית השקל' לבית המקדש, כדי שיוכלו מראש חודש ניסן להקריב את הקורבנות מתרומה חדשה - כפי שציוותה התורה (מסכת שקלים פ"א מ"א, ומגילה כט סע"א). ואמרו חז"ל: גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו (מגילה יג סע"ב). ואף בזמן הזה שבעוונות הרבים אין לנו בית המקדש, נוהגים

לתרום 'זכר למחצית השקל' (מסכת סופרים פכ"א ה"ד. ומנהג זה הובא בהלכה בגאונים ובראשונים, ומהם: בתשובות גאוני מזרח ומערב סי' מ. ובפירוש רבינו חיים פלטיאל ז"ל עה"ת שמות ל יג. ובספר תשב"ץ לתלמיד מהר"ם מרוטנבורג ז"ל סי' קעב. ובמרדכי פ"א דמגילה סי' תשעז. ובספר המנהגים למהר"א טירנא הל' פורים. ובספר מנהגי מהרי"ל הל' פורים. ועוד).

מי חייב

יט. מעיקר הדין רק הגברים מגיל עשרים שנה ומעלה - חייבים ליתן 'זכר למחצית השקל' (רמ"א סי' תרצד ס"א, וחזון עובדיה פורים עמ' קד). אבל המנהג פשוט שכל איש ואשה נותנים תרומת ה' 'זכר למחצית השקל', ואפילו בנים ובנות קטנים ואפילו עוּבָּרים - נוהגים שאביהם נותן עבורם 'זכר למחצית השקל' (כן כתבו בספר המנהגים למהר"א טירנא ז"ל הל' פורים סי' מט, ובדרכי משה סי' תרצד סק"א בשם מהר"י בריין ז"ל, ובמשנה ברורה שם סק"ה, ובכף החיים ס"ק כז, ובפסקי תשובות שם אות ה, ובחזון עובדיה פורים עמ' קד-קה).

מהו הסכום

כ. שיעור הסכום של 'מחצית השקל' - הוא שלשה דרהם כסף טהור (כפתור ופרח פט"ז), וכל דרהם הוא שלשה גרם (חזון עובדיה פסח א' עמ' קעז), נמצא ששיעור מחצית השקל הוא תשע גרם כסף טהור, לפי מחיר הכסף הגולמי מידי שנה בשנה (כן כתב הרב חזון עובדיה פורים עמ' קב. ועיין בספר מידות ושיעורי תורה פל"א ס"ה, שהמנהג לשער 9.6 גרם. וכ"כ בפסקי תשובות סי' תרצד אות ד. ע"ש. וזהו למנהג האשכנזים, אך הספרדים נהגו לשער תשע גרם, וכמו שכתב הרב חזון עובדיה). ונכון להוסיף על זה ג' חצאי שקלים - כנגד ג' פעמים שכתוב 'מחצית השקל' בפרשה (רמ"א בסי' תרצד ס"א, וביאור הלכה שם ד"ה ויש ליתן, וחזון עובדיה עמ' קב-קג, ועוד). אמנם מי שמצבו הכלכלי דחוק, ואין בידו ליתן סכום זה עבורו ועבור אשתו וכל ילדיו, יתן עבור עצמו הסכום הנ"ל, ועבור אשתו וילדיו - יתן מטבע של 'חצי שקל' לכל אחד. ואם אפשר לו - טוב שיתן בעבור כל אחד ג' חצאי שקלים. ואם גם זה קשה עליו - יתן גם בעבורו רק מטבע של 'חצי שקל' (עפ"ד האחרונים הנ"ל. וכן כתבו בפסקי תשובות סי' תרצד אות ד, ובחזון עובדיה עמ' קד).

למי נותנים

כא. מעות הללו שהם 'זכר למחצית השקל' - ינתנו לטובת מוסדות של תורה ולישיבות שמגדלים בהם תלמידי חכמים, שמיום שחרב בית המקדש - אין להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה (ברכות ח.). וכל המשתדל להיות עושה ומעשה להרים קרן התורה ולומדיה - יזכה לראות בהרמת קרן ישראל, וכמו שאמרו (ב"ב י:) במה תרום קרנם של ישראל - ב"כי תשא" (כל זה לשון הרב חזון עובדיה עמ' קה).

זמן הנתינה

כב. לגבי זמן נתינת 'זכר למחצית השקל' - ישנם מנהגים שונים. יש שנהגו ליתן לפני או אחרי מנחה ביום תענית אסתר (רמ"א בסי' תרצד ס"א, וכף החיים שם ס"ק כה בשם הרש"ש ז"ל, ומשנה ברורה סק"ד, ופסקי תשובות אות ג. ובשנה שחל פורים ביום ראשון, יש שנהגו ליתן פעמיים, גם אחר מנחה ביום תענית אסתר - כמו המנהג בשאר שנים, וגם לפני קריאת המגילה ביום ראשון - כדי להסמיך את מחצית השקל למקרא מגילה - פסקי תשובות שם בהערה). ויש שנהגו ליתן בליל פורים לפני קריאת המגילה (חזון עובדיה פורים עמ' קא בהערה, שכן מנהג הספרדים לעורר העם לתת 'זכר למחצית השקל' בליל פורים לפני קריאת המגילה, וכל מי שלא הספיק לתת לפני פורים - נותן אז. ע"ש). ויש שנהגו ליתן ביום פורים לפני קריאת המגילה (מגן אברהם סי' תרצד סק"ב). ויש נוהגים ליתן כבר בראש חודש אדר, שכך היתה המצוה בזמן שבית המקדש היה קיים, וזריזים מקדימים למצות (כן כתב הגאון רבי חיים פלאג'י ז"ל בספר רוח חיים סי' תרצד סק"ב, שכן מנהג עירו איזמיר. ע"ש. וכן משמע מדברי הרב חזון עובדיה פורים עמ' קא).

זהירות מהקדשה

כג. צריך להזהר שלא לומר שהמעות הללו ל'מחצית השקל' - שיש בזה חשש הקדש, אלא יאמר 'זכר למחצית השקל'. ומכל מקום אם טעה ואמר 'מחצית השקל' - לא נאסרו המעות בהנאה (כמבואר כל זה בספר חזון עובדיה פורים עמ' קא סק"ז, ובספר מאמר מרדכי פס"ג ה"ו. ועיין בכף החיים סי' תרצד ס"ק כא, שכתב נוסח תפילה לאומרו קודת נתינת 'זכר למחצית השקל').

◆ דיני תענית אסתר ◆

זמן התענית

כד. ביום י"ג באדר - מתענים 'תענית אסתר' (ש"ע סי' תרפו ס"ב. ותענית זו - היא זכר לתענית שהתענו עם ישראל ביום י"ג באדר כשנקהלו להנקם מאויביהם, כמבואר במשנ"ב שם סק"ב, ובחזו"ע פורים עמ' לז). וכשחל פורים ביום ראשון, מתענים ביום חמישי שלפניו, דהיינו בי"א באדר (ש"ע שם).

החייבים והפטורים

כה. כל איש ואשה הבריאים מגיל מצוות - חייבים להתענות בתענית זו, ואסור לפרוץ גדר. ולא יפטרו את עצמם בטענות שוא ומדוחים, כי ה' יראה ללבב. ואמרו חז"ל (תענית יא.): בזמן שישראל שרויים בצער, ופירש אחד מהם, באים שני מלאכי השרת שמלוין לו לאדם, ומניחים ידיהם על ראשו, ואומרים: פלוני זה שפירש מן הצבור - אל יראה בנחמת צבור. אלא יצער אדם עצמו עם הצבור, שכן מצינו במשה רבינו שציער עצמו עם הצבור, שנאמר 'וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה', וכי היה לו למשה כר אחד או כסת אחת לישב עליה? אלא כך אמר משה: הואיל וישראל שרויין בצער - אף אני אהיה עמהם בצער. וכל המצער עצמו עם הצבור - זוכה ורואה בנחמת צבור (ש"ע ורמ"א סי' תרפו ס"ב, משנ"ב סק"ו, כה"ח ס"ק כג, חזו"ע פורים עמ' לט. וע"ע ש"ע סי' תקנ ס"א, וחזו"ע ד' תעניות עמ' מג).

כו. גם תלמידי חכמים השוקדים על תלמודם - חייבים להתענות, ואף על פי שעל ידי כך ימעטו מלימודם. וכן מלמדי תינוקות - חייבים להתענות. ואין צריך לומר שהפועלים והפקידים והשכירים ושאר בעלי מלאכה - כולם חייבים להתענות (חזון עובדיה ד' תעניות עמ' מג).

כז. בעלי הברית (דהיינו: אבי הבן, הסנדק, והמוהל) - פטורים מתענית זו (שעה"צ סי' תרפו ס"ק טז, פסקי שמועות פורים עמ' מט בשם מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, וחזון עובדיה פורים עמ' מב). וכן חתן וכלה בתוך שבעת ימי המשתה שלהם - פטורים מתענית זו (חוט שני שבת ח"ב עמ' שיב, שלמי שמחה עמ' שסה, חזו"ע פורים עמ' מב).

כח. נשים מעוברות - פטורות מהתענית, ואפילו אינן מצטערות, ואסור להן להחמיר על עצמן, מפני שהן מחלישות את עצמן ואת העובר (ואפילו בתחילת הריונן ממש - פטורות. כן פסקו בשו"ת שבט הלוי ח"ז סי' פ, ובפסקי תשובות סי' תריז אות א, ובתשובות והנהגות ח"ה סי' קסט, ובס' סנסן ליאיר בחלק השו"ת סי' ה, ועוד).

כט. יולדת או מפלת - בתוך שלשים יום ללידה או להפלה - פטורות מן התענית. ומיום שלשים ואחד עד לאחר כ"ד חודש מהלידה, אם האשה מניקה בפועל - לא תתענה. אך אם אינה מניקה בפועל, ומרגישה שיש בכוחה להתענות - תתענה, ואם מרגישה חולשה ואין בכוחה להתענות - פטורה מן התענית. וכן הדין במפלת, מיום שלשים ואחד להפלה עד לאחר כ"ד חודש, שאם מרגישה חולשה - פטורה מן התענית (רמ"א בסי' תרפו ס"ב, וש"א שם, כה"ח סי' תרפו ס"ק יט, חוט שני שבת ח"ד עמ' רס, וחזו"ע פורים עמ' לח).

ל. חולה שאין בו סכנה - פטור מן התענית, ואסור לו להחמיר על עצמו. וכן מי שהיה חולה ונתרפא, ויש חשש שעל ידי התענית יחזור לחוליו - פטור מן התענית. ואפילו מי שתקפתו חולשה יתירה - פטור מתענית זו (רמ"א סי' תרפו ס"ב, משנ"ב סי' תקנ סק"ד, כה"ח שם סק"ז, ילקו"י קש"ע סי' תקנ סי"ב, וחזו"ע פורים עמ' לט).

לא. זקן שתש כחו - והרופא אומר שהתענית יכולה להזיק לו - אין לו להתענות. וכל שכן אם הוא זקן מופלג והוא חלוש - שאסור לו להתענות כלל (כה"ח סי' תקנ סק"ו, פס"ת אות ב, וחזו"ע פורים עמ' לט וד' תעניות עמ' סה).

לב. ילדים קטנים - פטורים מן התענית לגמרי, ואין לחנכם אפילו לתענית שעות. וקטנים - הכוונה ילד עד גיל שלש עשרה, וילדה עד גיל שתים עשרה (משנ"ב סי' תקנ סק"ה וביה"ל ד"ה הכל חייבים, וחזו"ע ד' תעניות עמ' סו).

לג. כל אלו - שאמרנו שפטורים מן התענית - מותרים לאכול אפילו בשעות הבוקר, ואינם צריכים להתענות כלל אפילו לא תענית שעות. וגם אינם צריכים להשלים התענית ביום אחר. אבל לא יאכלו מעדנים ומיני תפנוקים, אלא רק מאכלים הנצרכים להם (משנ"ב סי' תקנ סק"ה וביה"ל ד"ה אין, כה"ח סק"ז, פס"ת אות ב, וחזו"ע ד' תעניות עמ' נט והלאה).

התחלה וסיום

לד. זמן התענית הוא מעלות השחר עד צאת הכוכבים (ש"ע סי' תקנ ס"ב, וסי' תקסד ס"א, וחזו"ע ד' תעניות עמ' יב). ומכל מקום אם ישן שינת קבע בלילה, וקם קודם עלות השחר - אסור לו לאכול ולשתות, אלא אם כן התנה (אפילו במחשבה בלבד) שאם יתעורר קודם עלות השחר יוכל לאכול ולשתות. והאשכנזים מקילים לענין שתייה אפילו בלא תנאי. ואף ספרדי ששכח להתנות וקם קודם עלות השחר ותאב לשתות - יש לו על מי שיסמוך. וכן מי שהיה עייף, והלך לישון בתחילת הלילה קודם שאכל ושתה, וקם באמצע הלילה - רשאי לאכול ולשתות, כי בוודאי לא היה בדעתו בשינה זו להסיח דעתו מלאכול ולשתות. וכן מי שרגיל לישון בתחילת הלילה כמה שעות, ואחר כך עומד ואוכל, נחשב לו כאילו התנה לאכול אחר השינה (ש"ע ורמ"א סי' תקסד ס"א, משנ"ב וכה"ח שם, וחזו"ע ד' תעניות עמ' ט והלאה).

שאר ענויים

לה. תענית זו - אינה אסורה אלא באכילה ושתיה בלבד, אבל רחיצה סיכה נעילת הסנדל ותשמיש המטה - מותרים בתענית זו (ש"ע סי' תקנ ס"ב, וחזו"ע ד' תעניות עמ' כא. ועי' במשנ"ב סק"ו - שבעל נפש יחמיר על עצמו בכולן. אולם בחזו"ע עמ' כב, כתב, דלדידן אפילו בעל נפש אין צריך להחמיר בזה). וכן מותר להסתפר בתענית זו (ס' פורים וחודש אדר פ"ו הי"ז. ופשוט).

קלי צום

לו. מותר ליקח לפני הצום כדורי "קלי צום", כדי להקל מעליו את צער התענית (שו"ת יביע אומר ח"ט סי' נד, ושם התיר אפי' ביום"כ).

עישון ובשמים

לז. אדם שרגיל בעישון, ומניעת העישון תגרום לו צער, יש להתיר לו לעשן בתענית. וכן מותר להריח טבק או בשמים בתענית, [חוץ מתשעה באב שיש להחמיר בזה] (חזו"ע ד' תעניות עמ' לב ועמ' שלט. ועי' במשנ"ב סי' תקנה סק"ח).

צחצוח השיניים

לח. מי שרגיל לצחצח שיניו או לשטוף פיו כל בוקר, ואם לא יצחצח או ישטוף ביום התענית יגרם לו צער מכך, מותר לו לצחצח שיניו או לשטוף פיו גם בתענית, רק שיזהר לכוף ראשו למטה כדי שלא יבלע מן המים (ש"ע סי' תקסז ס"ג, משנ"ב ס"ק יא-יב, כה"ח ס"ק טו, פס"ת אות א, חזו"ע עמ' כז, וילקו"י קש"ע סי' תקנ ס"כ).

בליעת כדורים

לט. אדם שנוטל כדורים בקביעות, או מי שאחזו כאב ראש בתענית - מותר לו לבלוע את הכדורים בלי מים. ואם אינו יכול לבלוע בלי מים - מותר לו לבלוע עם מעט מים (פחות מ-35 גרם). ואם יש לכדורים טעם שהחיך נהנה מהם - יעטפם בניילון נצמד וכדומה ויבלעם (חזון עובדיה ד' תעניות עמ' ל).

שכח ואכל

מ. מי ששכח שהיום תענית, ואכל או שתה, ואחר כך נזכר שהיום תענית, אין אומרים שכיון שכבר אכל אין צריך להתענות יותר, אלא חייב להמשיך להתענות עד צאת הכוכבים. אבל אינו צריך להתענות יום אחר. וטוב שיתן צדקה שיעור סעודה לעני, כדי לכפר על מה שאכל ביום התענית (ש"ע סי' תקסח ס"א, משנ"ב סק"ב ושעה"צ סק"ב, כה"ח סק"ז. ומשנ"ב סי' תקמט סק"ג, וכה"ח סק"ו, וחזו"ע עמ' עז).

טעה ובירך

מא. מי שטעה ובירך ביום התענית על מאכל או משקה - יטעם משהו מן המאכל או המשקה כדי שלא תהיה ברכתו לבטלה, [וגם לא הפסיד את התענית, כיון שטעם רק משהו] (הגאון רבי יונה נבון ז"ל - בשו"ת נחפה בכסף חאו"ח סי' ו, ומרן החיד"א ז"ל בברכי יוסף סי' תקסח סק"א - ושכן דעת הגאון רבי שבתי גרמיזאן, והגאון רבי חיים פלאג'י ז"ל - בספר גנזי חיים מער' ת אות מא. וכן פסק מרן הראש"ל זצ"ל בשו"ת יביע אומר ח"י חאו"ח סי' מא).

צדקה בתענית

מב. נוהגים ליתן צדקה לעניים במנחה של יום התענית, כמו שאמרו חז"ל "אגרא דתעניתא צדקתא" (משנ"ב סי' תקסו ס"ק יב, כה"ח ס"ק טו, וחזו"ע ד' תעניות עמ' מב). ויש נוהגים לשער מה שהיה אמור לאכול ביום התענית – וליתן כנגד זה צדקה לעניים (משנ"ב וכה"ח שם).

נישואין

מג. מותר לקבוע נישואין בלילה שלפני התענית או בלילה שלאחריו (שערי נחמה עמ' סו בשם מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, והליכות שלמה תעניות פי"ג ס"א, ושו"ת יביע אומר ח"ו חאה"ע סי' ז וחזו"ע ד' תעניות עמ' קטו, ושו"ת אבן ישראל ח"ז סי' כח).

תפילה וקריאת התורה

מד. בתפילות שחרית ומנחה של התענית, יחיד המתענה אומר 'עננו' בשומע תפלה (שלחן ערוך סי' תקסה ס"ג. אבל האשכנזים נוהגים שהיחיד אומר 'עננו' רק במנחה, כמו שפסק הרמ"א שם), והש"ץ אומר 'עננו' ברכה בפני עצמה בין 'גואל ישראל' ל'רפאנו' (שלחן ערוך סי' תקסו ס"א). ואחר התפילה בשחרית ובמנחה, מוציאים ספר תורה וקוראים שלשה בפרשת 'ויחל' (שלחן ערוך שם). ואין מעלים לתורה אלא מי שמתענה. וכל זה דווקא כשיש בבית הכנסת לפחות ששה אנשים שמתענים, אבל אם אין ששה מתענים – אומר הש"ץ 'עננו' בשומע תפלה כמו היחיד, ולא מוציאים ס"ת כלל. ומיהו, כשחלה התענית בשני או חמישי, שגם בימים רגילים קוראים בתורה בשחרית, אז גם כשאין ששה מתענים – מוציאים ס"ת בשחרית וקוראים שלשה "בפרשת השבוע", ויכולים להעלות לקריאה זו גם מי שאינו מתענה (כמבואר כל זה באורך בספר חזון עובדיה פורים עמ' מד-מה, ובספר חזון עובדיה ד' תעניות עמ' קח והלאה, מפי סופרים ומפי ספרים. ע"ש).

בגדי שבת

מה. נכון ללבוש בגדי שבת בפורים, זכר למה שנאמר "ותלבש אסתר מלכות", "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות" (רמ"א סי' תרצה ס"ב. ומועד לכל חי סי' לא אות חי, שכן נהג מהרח"ו ז"ל. וכ"כ המשנ"ב סי' תרצה סק"ג, והכה"ח שם ס"ק יג, והבא"ח ש"א פר' תצוה הכ"ב, והחזו"ע פורים עמ' צט).

ערבית ועל הנסים

מו. בתפילת ערבית מזכירים 'ועל הנסים' בהודאה, אף על פי שעדיין לא קראו את המגילה (ב"י ורמ"א סי' תרצג ס"ב, וחזון עובדיה פורים עמ' צט בשם האחרונים, ושצ"ל 'ועל הנסים' בוא"ו. ע"ש). ואם שכח לאומרו, אם עדיין לא אמר שם ה' של ברכת "הטוב שמך" – חוזר לאומרו, אבל אם אמר שם ה' – ימשיך ויסיים תפילתו, ובסוף אלקי נצור יאמר: מודים אנחנו לך על הנסים וכו' עד ונודה לשמך הגדול סלה, יהיו לרצון וכו', עושה שלום וכו' (שלחן ערוך סי' תרפב ס"א, ורמ"א סי' תרצג ס"ב, ומשנ"ב סי' תרפב סק"ד, וכה"ח שם ס"ק יב. וכ"כ הרב חזון עובדיה עמ' צט, ושצ"ל ועשית עמהם "נסים ונפלאות" בלשון רבים. ע"ש).

מז. עיירות שאינן מוקפות חומה – אומרים 'על הנסים' רק בליל ויום י"ד, והמוקפות – אומרים רק בליל ויום ט"ו, ועיירות המסופקות (עיין לקמן סעיף קה) – אומרים בשני הימים (רמ"א סי' תרצג ס"ב, ומשנ"ב סק"ו, וחזו"ע פורים עמ' קיד). ומכל מקום בן עיר שטעה ואמר 'על הנסים' ביום ט"ו, או מוקף שאמר ביום י"ד – אין זה הפסק, ואינו חוזר להתפלל (משנ"ב שם, וכה"ח ס"ק טו, וחזו"ע פורים עמ' קטו).

◆ דיני קריאת המגילה ◆

זמנה בלילה וביום

מח. חייב אדם לקרוא את המגילה בלילה, ולחזור ולקרותה שוב ביום (מגילה ד. וטוש"ע סי' תרפז ס"א). הקריאה של הלילה – זמנה כל הלילה, דהיינו מצאת הכוכבים עד עלות השחר. והקריאה של היום – זמנה כל היום, דהיינו מנץ החמה עד שקיעת החמה (שלחן ערוך סי' תרפז ס"א, ומשנ"ב וכה"ח שם, וחזו"ע פורים עמ' מז).

זמן הקריאה

מט. עיירות שאינן מוקפות חומה מימות יהושע בן נון – קוראים את המגילה בליל ויום י"ד באדר. והמוקפות – קוראים בליל ויום ט"ו באדר. ועיירות המסופקות, וכן עיירות הסמוכות ונראות לעיירות המסופקות – קוראים בי"ד בברכה ובט"ו בלי ברכה (שלחן ערוך סי' תרפח סעיפים א-ד, ואחרונים שם. ועיין עוד לקמן סעיפים קא-קו. ושאר דיני עיירות המסופקות, וכן דיני פרוז ומוקף בן יומו – רבו פרטיהם למאד, והרוצה לעמוד עליהם יעיין באחרונים בסימן תרפח, ובספר פסקי תשובות שם, ובספר חזון עובדיה פורים עמ' קטו).

אנשים נשים וטף

נ. אחד אנשים ואחד נשים – חייבים בקריאת המגילה בלילה וביום (שלחן ערוך סי' תרפט ס"א, וסי' תרפז ס"א. וכ"כ הרב חזון עובדיה פורים עמ' נ ועמ' צה, ודלא כהרב מים חיים משאש תאו"ח סי' ש, שכתב, דבמדינתו לא נהגו לחזור ולקרותה לנשים ביום. דמנהג טעות הוא. ע"ש). ומחנכים את הקטנים והקטנות לשמוע מקרא מגילה (ש"ע סי' תרפט ס"א וס"ו). ומיהו, הכל לפי טבעם של הילדים, שאם הם שקטים – מצוה להביאם אפילו הם קטנים ביותר, אבל אם הם מפריעים ומרעישים – אסור להביאם לבית הכנסת, והמביאם – חטא רבים נשא (משנ"ב שם ס"ק יז, וכה"ח ס"ק כז, וחזו"ע פורים עמ' סא-סב).

מקרא מגילה עדיף

נא. כל המצות כולם נדחות מפני מקרא מגילה, חוץ ממת מצוה שאין לו קוברין, שהפוגע בו – קוברו תחילה ואחר כך קורא (מגילה ג: וטוש"ע סי' תרפז ס"ב). וכל זה דווקא כשיש שהות לקיים שניהם, אבל אם אין שהות לקיים שניהם – אין שום מצוה דאורייתא נדחית מפני מקרא מגילה דרבנן (בית יוסף ורמ"א שם, וש"א).

ברוב עם

נב. מצוה מן המובחר לקרוא את המגילה בבית הכנסת היותר גדול שבעיר, משום שנאמר "ברוב עם הדרת מלך" (משנ"ב סי' תרצ ס"ק סב, וכה"ח ס"ק קיד, וחזו"ע פורים עמ' מט). וכל זה דוקא כשאינו מתפלל בבית כנסת קבוע, אבל אם מתפלל בקביעות באיזה בית כנסת מסויים – אינו צריך לילך לבית הכנסת הגדול, אלא יקרא המגילה בבית הכנסת שמתפלל בו בקביעות (משנ"ב סי' תרפז סק"ז, ושעה"צ שם סק"י, וכה"ח ס"ק יב. ועי' בפסקי שמועות פורים עמ' נד, בשם מרן הגרי"ש אלישיב ז"ל, דאף להשלים מנין לחולים וכדומה – עדיף ממעלת ברוב עם. וע"ש בשם הגר"ח קנייבסקי, דגם תפילה בנץ עדיפא ממעלת ברוב עם). ואפילו כשאינו מתפלל בבית כנסת קבוע, מכל מקום אם בבית הכנסת הגדול יש רעש והמולה, וקיים חשש שלא ישמע היטב את קריאת המגילה, ילך לבית כנסת אחר ואפילו קטן והעיקר שישמע את המגילה כראוי (חזון עובדיה פורים עמ' מט). ובשעת הדחק – כגון חולה וכדומה – רשאי לקרוא את המגילה אפילו ביחיד, אלא שאינו מברך את הברכה שלאחריה (שלחן ערוך סי' תרצ סי"ח. ובית יוסף ורמ"א בסי' תרצב ס"א, וביה"ל שם, וחזו"ע פורים עמ' פט). ועיין עוד לקמן סעיף סא.

מבטא שונה

נג. לכתחילה עדיף שכל אחד ישמע את הקריאה במבטא אבותיו, אבל בדיעבד אפילו שמע במבטא שונה – יצא ידי חובה כל שהבין את הקריאה, אבל אם אינו מבין את המבטא – אינו יוצא ידי חובה (קונ' בלילה ההוא עמ' 10 בשם מרן הגרי"ש אלישיב ז"ל, ושלמי מועד להגרש"ז אויערבך ז"ל עמ' רעא, וחזון עובדיה פורים עמ' פ וחזון עובדיה שבת ח"ב עמ' יח).

אכילה לפני הקריאה

נד. אסור לאכול לפני קריאת המגילה לחם או מיני מזונות משיעור כביצה ללא קליפתה – שהוא כחמישים גרם. אבל פחות משיעור זה, או פירות ומשקים וכדומה – מותר. ואין הבדל בזה בין קריאת הלילה לקריאת היום. וגם הנשים צריכות להזהר בזה (משנ"ב סי' תרצב ס"ק יד וסי' רלב ס"ק לה, וכה"ח סי' תרצב ס"ק לו, וחזו"ע פורים עמ' צה).

מגילה כשרה

נה. ראוי ונכון שכל אחד יחזיק לפניו מגילה כשרה, ולפחות מגילה מודפסת, כדי שאם לא ישמע איזה מילים מהש"ץ – ישלים מהר מהמגילה שבידו, וימשיך להקשיב לש"ץ (משנ"ב סי' תרפט סק"ה וס"ק יט וסי' תרצ ס"ק יט, וכה"ח סי' תרצ ס"ק לו, וחזו"ע פורים עמ' עט).

נטילת ידים

נו. יש אומרים שאסור לאחוז את המגילה בידיו ממש, כמו שאסור ליגע בס"ת בידיו. ויש חולקים ואומרים שמותר לאחוז המגילה בידיו ממש. וכן המנהג פשוט להקל בזה. ומכל מקום נכון שיטול ידיו קודם שיגע במגילה (פסקי תשובות סי' תרצא אות ז, וחזו"ע פורים עמ' עו).

פושטה כאיגרת

נז. המנהג שהש"ץ פושט את המגילה כולה קודם שמתחיל הקריאה. אבל שאר הציבור אינם צריכים לפשוט לפני הקריאה, אלא תוך כדי הקריאה – הולך ופושט, עד שבסוף הקריאה נמצאת כל המגילה פתוחה. וצריכים להזהר מאד שלא תיגרר המגילה על הארץ (שלחן ערוך סי' תרצ סי"ז, ומשנ"ב ס"ק נה-נו, וכה"ח ס"ק קב-קד, וחזו"ע פורים עמ' עד-עה).

נפלה המגילה

נח. מי שנפלה מידו המגילה לארץ, אין צריך להתענות על כך, אבל יתן פדיון תענית לצדקה (הרב חזון עובדיה פורים עמ' עח. ושיעור פדיון תענית - הוא כשווי הסעודות שאוכל ביום, כמבואר בשו"ת דברי חיים סוף ח"ב).

מצוות צריכות כוונה

נט. קיימא לן "מצוות צריכות כוונה" (שלחן ערוך סי' ס ס"ד), לפיכך צריך הש"ץ לעורר את הציבור לכוין לצאת ידי חובה בברכות ובקריאה, ואף הוא יכוין להוציאם (ש"ע סי' תרצ סי"ד, ומשנ"ב וכה"ח שם, וחזו"ע פורים עמ' ע). ויש נוהגים לומר "לשם יחוד" (כף החיים סי' תרצב סק"א).

עמידה ליד הש"ץ

ס. טוב ששני אנשים יעמדו מימין ומשמאל השליח ציבור בעת הברכות וקריאת המגילה (כה"ח סי' תרצב סק"א, פסקי תשובות סי' תרצ אות א, וחזו"ע פורים עמ' ע).

הברכות שלפניה

סא. לפני קריאת המגילה בלילה – מברכים שלש ברכות: **א.** על מקרא מגילה. **ב.** שעשה נסים. **ג.** שהחיינו. ובקריאת היום, הספרדים – לא מברכים שהחיינו, והאשכנזים – יש מהם שנוהגים לברך שהחיינו גם ביום. ולפיכך, הספרדים צריכים לכוין בברכת שהחיינו בלילה – לפטור את כל מצוות הפורים. והאשכנזים המברכים גם ביום – יכוונו בברכת שהחיינו ביום – לפטור את כל מצוות היום (ש"ע ורמ"א סי' תרצב ס"א, ומשנ"ב ס"ק א-ב, וכה"ח סק"ד, וחזו"ע פורים עמ' סג).

וגם הקורא ביחיד – מברך את הברכות שלפניה (ב"י ורמ"א סי' תרצ סי"ח, ומשנ"ב סי' תרצב סק"ח, וש"א). וכן החוזר וקורא את המגילה בביתו להוציא את הנשים – חוזר ומברך את כל הברכות שלפניה כולל ברכת שהחיינו, ואם יש שם עשרה יחד עם הנשים והקטנים והקטנות שהגיעו לחינוך – מברך גם הברכה שלאחריה (הרב חזון עובדיה פורים עמ' סה ועמ' פט והלאה).

מי מברך

סב. מעיקר הדין כל מי שיש בידו מגילה כשרה וקורא בלחש יחד עם הש"ץ – רשאי לברך בעצמו את כל הברכות יחד עם הש"ץ. ומכל מקום עדיף יותר לצאת ידי חובה בברכות מפי הש"ץ, מפני שברוב עם הדרת מלך (פסקי תשובות סי' תרצב אות א, וחזון עובדיה פורים עמ' סט).

בעמידה או בישיבה

סג. השליח ציבור – מברך וקורא את המגילה מעומד, מפני כבוד הציבור. וכל הציבור – יושבים בעת קריאת המגילה. ובברכות – יש נוהגים לעמוד ויש נוהגים לשבת, ונהרא נהרא ופשטיה (ש"ע סי' תרצ ס"א, ומשנ"ב וכה"ח שם, וחזו"ע פורים עמ' סח).

דקדוק בקריאתה ובשמיעתה

סד. צריך לדקדק היטב בקריאת המגילה ובשמיעתה, שלא יחסיר אפילו מילה אחת, שאם חיסר אפילו מילה אחת – לא יצא ידי חובה (משנ"ב סי' תרצ סק"ה, וכה"ח ס"ק יב, וחזו"ע פורים עמ' עח). ולכן במקומות שמרעישים בעת שמזכיר הש"ץ "המן" – צריך הש"ץ להמתין עד שיפסק הרעש, ויחזור שוב על המילה (משנ"ב סי' תרצ ס"ק ס, וכה"ח ס"ק קט, וחזו"ע פורים עמ' עט).

ויזהר לדקדק היטב בקריאת המילים, כי אף על פי שכל טעות שאינה משנה את המשמעות –

אינה מעכבת, מכל מקום ישנם הרבה שינויים שמעכבים אפילו בדיעבד, כגון: אם קרא ומרדכי יָשַׁב במקום יֹשֵׁב, או שקרא והמן נָפַל במקום נֹפֵל (ש"ע סי' תרצ סי"ד, ומשנ"ב ס"ק נא, וכה"ח ס"ק פז, וחזו"ע פורים עמ' עט). וכן צריך להזהר מאד במלעיל ומלרע, כגון: "בָּעֶרֶב הִיא בָאָה וּבַבֹּקֶר הִיא שָׁבָה" - שצריך לקרותם מלרע, שאף זה משנה את המשמעות מהווה לעבר (ערוך השלחן סי' תרצ ס"כ, וחזו"ע פורים עמ' פ).

ולכן צריך השליח ציבור להיות בקי היטב בקריאה. ואם חושש שיטעה בניקוד או בניגון באיזה מקומות - רשאי לסמן לו על המגילה בעיפרון, דאין המגילה נפסלת בכך (ש"ע סי' תרצא ס"ט, ופסקי תשובות שם אות י). והטעמים - אינם מעכבים בדיעבד (חזון עובדיה עמ' נח ועמ' פה בהערה).

ערנות

סה. הקורא את המגילה כשהוא מתנמנם - יצא ידי חובה בדיעבד. אבל השומע כשהוא מתנמנם - לא יצא אפילו בדיעבד, כי בוודאי החסיר כמה תיבות. ולכן צריך להזהר מאד שיהיה ערני כל זמן הקריאה, ובפרט בקריאה של היום שפעמים שהוא עייף והקריאה ארוכה. ואם הסיח דעתו בעת הקריאה, וחשב על דברים אחרים, אם שמע את הקריאה ועוקב באצבעו אחר הקורא - יצא ידי חובה. ולכן יזהר מאד להתרכז בקריאה, ולעקוב באצבעו אחר הקורא, כדי שאף אם יסיח דעתו לרגע - לא יפסיד את המצוה (ש"ע סי' תרצ סי"ב, ומשנ"ב וכה"ח שם, ושו"ת ארץ צבי סי' מה, וקונ' בלילה ההוא עמ' 9 בשם מרן הגרי"ש אלישיב ז"ל). ואם הוא מסופק אם החסיר איזה תיבות, או שמסופק אם קרא נכון, וכבר סיים את הקריאה - אינו צריך לחזור (שו"ת זרע אמת ח"ג סי' עח, ושו"ת בית שלמה מסקאלא חיו"ד סי' קפג, ושו"ת בית שערים חאו"ח סי' שסז, וערוך השלחן סי' תרפז ס"ד. וכ"נ דעת הגאון יביע אומר ח"ח חאו"ח סי' נה אות ח).

מחה תמחה

סו. נהגו העם להכות ברגליהם בכל פעם שמזכיר הש"ץ שם "המן" בקריאת המגילה (ב"י ורמ"א סי' תרצ סי"ז), והרבה גדולים נהגו להכות רק בהמן הראשון והאחרון (בא"ח פר' תצוה ה"י), והיו גדולים שלא נהגו להכות כלל (כן העידו על מהרי"ל, עי' במשנ"ב שם ס"ק נט). ומכל מקום גם הנוהגים להכות, צריכים להזהר שלא להכות יותר מדאי, כי לכתחילה אין להפסיק בקריאת המגילה יותר מכדי נשימה אחת, וגם על ידי הכאה יתירה יכולים לגרום לאחרים שלא לשמוע איזה תיבות חלילה (משנ"ב סי' תרפט ס"ק יח וסי' תרצ ס"ק נט ובשעה"צ שם ס"ק נז, והכה"ח שם ס"ק קט, וש"א).

אמנם מה שהגדילו לעשות בדור האחרון, שאוחזים מעשה המן בידיהם, ובשעת קריאת המגילה מנפצים כל מיני מרעין בישין, ולא די שמפריעים השמיעה מן הקורא, וגורמים שהרבה אנשים לא שמעו איזה תיבות, ולא יצאו ידי חובתם, והרי הם כביכול דורכים ברגליהם על מצות מקרא מגילה, שהיא עיקרו של יום. ולא עוד אלא שגורמים צער להרבה בני אדם. ומזלזלים בקדושת בית הכנסת. ופעמים רבות משחיתים רכוש בית הכנסת. וכמה וכמה אבות נזיקין יש בזה. וכבר צווחו על זה גדולי הדור. והראשון לציון הגאון רבי יעקב ישראל אלגאזי זצ"ל בספר שלמי ציבור (דף שכח ע"ד) כתב, שאותם שעושים כן ידאגו מן הפורענות. וידוע המעשה שהובא בתנא דבי אליהו, באחד שלא מיחה בבנו הקטן שהיה מפריע בבית הכנסת, ולא יצאו ימים אחדים וכל המשפחה שלו הושמדה כליל, רחמנא ליצלן. ועיין בשו"ת בן ימין (סימן א), שכל גדולי הדורות הקודמים ביטלו המנהג הזה מכל וכל, וקראו תגר על המרעישים בבית הכנסת, ואסרו אפילו להכות ברגלים בלבד (וע"ע בכל זה בחזו"ע עמ' סב). וגם ידענו הרבה מעשים שניזוקו מזה אנשים רבים, וכמה נשים הפילו עובריהן מחמת זה, ובמה יתכפר עוון האיש ההוא שרצח במעשיו עובר במעי אמו. והופכים כל שמחת הפורים לתוגה ועצב. אוי להם ואוי לנפשם. וכל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה, אף הוא נתפס באותו עוון. ולשומעים ינעם ועליהם תבא ברכת טוב.

ויענו כל העם

סז. נוהגים שכל הציבור אומר בקול רם את ארבעת הפסוקים הקשורים לעיקר הנס תחילתו וסופו, ואלו הם: **א.** איש יהודי. **ב.** בלילה ההוא. **ג.** ומרדכי יצא. **ד.** ליהודים היתה. ויש שנהגו לומר בקול רם גם את הפסוק האחרון 'כי מרדכי היהודי' וגו'. ולאחר שאמרו הקהל בקול רם, חוזר הש"ץ וקורא פסוקים אלו מתוך מגילתו הכשרה - להוציא את הציבור ידי חובה (רמ"א בסי' תרצ סי"ז, ומשנ"ב וכה"ח ס"ס תרפט, וחזו"ע פורים עמ' פד).

קרי וכתיב

סח. כשיגיע הקורא במגילה לפרק ח פסוק יא, יכפול: "להשמיד להרג ולאבד", "ולהרג ולאבד". וכן בפרק ט פסוק ב, יכפול: "ואיש לא עמד בפניהם", "ואיש לא עמד לפניהם". כי ישנן שתי נוסחאות בפסוקים אלו (כן נהג הגאון בעל חתם סופר, וכמ"ש בספר חוט המשולש דל"ו ע"א. וכ"כ הרב חזו"ע פורים עמ' פז בשם האחרונים). אבל אין לכפול בפרק ג פסוק ד, 'ויהי באמרם', 'כאמרם', אלא יקרא 'כאמרם' ככל קרי וכתיב שבתורה (שו"ת שרגא המאיר ח"ז סי' נו, וחזו"ע פורים עמ' פח).

מלכו של עולם

סט. כשיגיע הקורא לפסוק "בלילה ההוא נדדה שנת המלך", ינגן ויאריך מעט בתיבת 'המלך' - כדי לרמוז מה שאמרו חז"ל (מגילה טו:) 'שנת המלך' - מלכו של עולם (חזו"ע פורים עמ' פה בהערה).

רמז הרומז

ע. כשקורא במגילה את הפסוקים "על כל דברי האגרת הזאת", "אגרת הפורים הזאת", ינענע את המגילה (משנ"ב סי' תרצ ס"ק נב, וכה"ח סק"ץ, וחזו"ע עמ' קח).

עשרת בני המן

עא. צריך לקרוא את עשרת בני המן בנשימה אחת, כולל המילה 'עשרת' - לרמז שכולם נתלו כאחד. וטוב שיתחיל לקרוא בנשימה אחת מתיבות 'חמש מאות איש' עד 'עשרת' - לרמוז שעשרת בני המן היו שרים על אותם חמש מאות איש. ומכל מקום גם אם לא קרא בנשימה אחת - יצא ידי חובה (ש"ע ורמ"א סי' תרצ סט"ו, ומשנ"ב וכה"ח שם, וחזו"ע פורים עמ' פה). וצריך להזהר לכתחילה לקרוא את התיבות 'ואת' מתוך המגילה, שלפעמים מרוב המהירות קוראם בעל פה. ובדיעבד - יצא ידי חובה (בא"ח פר' תצוה ה"ט, וכה"ח סי' תרצ ס"ק צז, וחזו"ע פורים עמ' פז).

גלילת המגילה

עב. אחר שסיימו את קריאת המגילה - גוללים אותה, ורק אחר כך מברכים את הברכה שלאחריה. ויזהרו לא לברך תוך כדי הגלילה (ש"ע סי' תרצ סי"ז, ומשנ"ב וכה"ח שם, ופר"ח סי' תרצב ס"א, וחזו"ע פורים עמ' עה).

הברכה שלאחריה

עג. לאחר הקריאה וגלילת המגילה - מברכים 'הרב את ריבנו'. ואין מברכים ברכה זו אלא בציבור. ואף נשים וקטנים וקטנות שהגיעו לחינוך - מצטרפים לעשרה לגבי ברכה זו (כבר נתבאר לעיל סעיף סא).

ארור המן

עד. לאחר הברכה האחרונה, אומרים "ארור המן" וכו', ויש נוהגים לכפלו שלש פעמים (ש"ע סי' תרצ סט"ז, וכה"ח שם, וחזו"ע עמ' צד).

סעודה בלילה

עה. סעודת פורים שעשאה בלילה - לא יצא ידי חובתו. ומכל מקום נוהגים להרבות בסעודה גם בלילה (ש"ע ורמ"א סי' תרצה ס"א, ומשנ"ב וכה"ח שם, וחזו"ע פורים עמ' קעט), ולומר דברי תורה ושירות ותשבחות לה' יתברך, ולפרסם הנס שעשה עמנו. וצריך להזהר מאד בסעודת אלו מתערובת גברים ונשים וקלות ראש, כי קדוש היום לאדונינו, ובמקום גילה שם תהא רעדה. וראה מה שהבאנו בזה במדור "אמרות טהורות", בשם מרן החיד"א ז"ל, דברים חוצבי להבות אש. ע"ש.

✦ שחרית וקריאת המגילה ✦

יתגבר כארי

עו. בשחרית משכימין לבית הכנסת, מפני שהתפילה ארוכה יותר משאר ימים, וצריך להספיק לקיים את כל מצוות היום (משנ"ב סי' תרצג סק"ו, כה"ח ס"ק יט, ומחצה"ש סק"ב). ויזהר מאד שלא להתנמנם בתפילה ובקריאת המגילה (ועיין לעיל סעיף סה).

תפילת שחרית

עז. מתפללין תפילת שחרית כרגיל, ומזכירים 'ועל הנסים' בהודאה (ופרטי הדינים בזה נתבארו לעיל סעיפים מו-מז). ואחר חזרת הש"ץ אומר החזן 'חצי קדיש', ואין אומרים תחנון בי"ד וט"ו באדר (ש"ע סי' תרצג ס"ג, ומשנ"ב סק"א, וכה"ח סק"ב).

קריאת התורה

עח. מוציאים ספר תורה, וקוראים שלשה עולים בפרשת 'ויבא עמלק', והספרדים נוהגים לכפול את הפסוק האחרון - כדי להשלים לעשרה פסוקים (ש"ע סי' תרצג ס"ד), ואם לא כפל - אין זה מעכב (חזון עובדיה פורים עמ' קז). והאשכנזים לא נהגו לכפול הפסוק האחרון (רמ"א שם). ואחר קריאת התורה אומרים 'חצי קדיש'. והאשכנזים נוהגים להחזיר את הס"ת להיכל, ולקרוא מיד את המגילה, ואח"כ אומרים אשרי ובא לציון (ביה"ל ס"ס תרצג, וקש"ע סי' קמא סכ"ב). אבל הספרדים מחזירים הס"ת אחר קריאת המגילה, ומיד אחר קריאת התורה אומרים 'אשרי', ומדלגים מזמור 'יענך ה' ביום צרה', ומתחילים 'ובא לציון' עד 'ואתה קדוש', וקוראים המגילה בברכותיה כמו בלילה (חזו"ע פורים עמ' קח). ודיני קריאת המגילה - נתבארו לעיל סעיפים מח-עד.

קריאת היום

עט. קוראים המגילה ביום כמו בלילה, וכשמגיע לפסוק 'ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר', כשאומר תיבת 'ויקר' - ימשמש בתפילין של יד ושל ראש וינשקם (בא"ח פר' תצוה ה"ט, כה"ח סי' תרצ סק"ץ, וחזו"ע פורים עמ' קח).

מצוות היום

פ. אחר תפילת שחרית - יזדרז לקיים את מצוות היום בשמחה, והסדר הנכון הוא: מתנות לאביונים, משלוח מנות, וסעודת פורים (כה"ח סי' תרצד ס"ק יח וסי' תרצה סק"נ, וליקוטי מהרי"ח הל' פורים, ושו"ת אז נדברו ח"ו סי' סה, ושו"ת שרגא המאיר ח"ג סי' קיג, וחזו"ע עמ' קסט ועמ' קלה, ועוד).

✦ דיני מתנות לאביונים ✦

מהו החיוב

פא. חייב כל אדם ליתן לפחות שתי מתנות לשני אביונים, דהיינו מתנה אחת לכל אביון (ש"ע סי' תרצד ס"א).

מי חייב

פב. אחד אנשים ואחד נשים - חייבים במצות מתנות לאביונים (רמ"א בסי' תרצה ס"ד, ומשנ"ב סי' תרצד סק"א, וכה"ח שם סק"ג). וצריך הבעל להקנות המעות לאשתו - ותיתן היא, או שיתן הוא בעבורה (פסקי תשובות סי' תרצה אות טו בשם האחרונים). ומחנכים גם את הקטנים והקטנות במצוה זו (פמ"ג סי' תרצה א"א ס"ק יד, וכה"ח שם ס"ק נז, וסידור הגאון יעב"ץ, ועוד).

שיעור הנתינה

פג. מעיקר הדין די ליתן פרוטה אחת לכל אביון (ריטב"א בחי' למגילה ז: וכ"כ המשנ"ב סי' תרצד סק"ב, והחזו"ע עמ' קסו), ושיעור פרוטה - הוא המטבע הקטן ביותר היוצא בשוק, וכיום הוא מטבע של עשר אגורות (חזו"ע עמ' קסז). ויש אומרים שצריך ליתן שיעור של סעודה לכל אביון (שו"ת זרע יעקב סי' יא, בא"ח פר' תצוה הט"ו, ועוד), והוא כעשרה ש"ח (ספר ישמח ישראל עמ' קמג בשם הגר"ש וואזנר שליט"א. ועיין במשנ"ב מהדו' דרשו סי' תרצד הערה 5, בשם הגרי"ש אלישיב ז"ל, שהרוצה לצאת י"ח בהידור - יתן חמישים ש"ח לכל אביון). וכן המנהג להחמיר בזה בשתי המתנות של החיוב, אבל במה שמוסיף מעבר לחיוב - נותן כפי רצונו (כף החיים סי' תרצד סק"ז).

כספי מעשר

פד. שתי המתנות הראשונות - אינו רשאי ליתן מכספי מעשר, אבל מה שמוסיף מעבר לחיוב - רשאי ליתן מכספי מעשר (משנ"ב סי' תרצד סק"ג, וכה"ח ס"ק יד, וחזו"ע עמ' קע).

זמן הנתינה

פה. זמן הנתינה - הוא דוקא ביום ולא בלילה (משנ"ב סי' תרצה ס"ק כב, וכה"ח שם סק"נ, וחזו"ע עמ' קסט). וישתדל מאד לקיים מצוה זו מיד לאחר קריאת המגילה של יום הפורים (ע"פ מה שאמרו חז"ל במגילה ד: וכ"כ בשער הכוונות דק"ט ע"ג, ובכה"ח סי' תרצד ס"ק יח, ובחזו"ע עמ' קסט).

למי נותנים

פו. עיקר המצוה - היא ליתן לאביונים מרודים שאין להם במה לקיים סעודת פורים (מקור חיים סי' תרצד ס"ג, וספר אשרי האיש ח"ג פמ"ו ה"ז בשם מרן הגרי"ש אלישיב ז"ל). ומכל מקום אברך עני בן תורה - קודם לשאר אביונים (כן הורה מרן הראשון לציון הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א, בשיעורו השבועי במוצש"ק פרשת ויקהל תשע"ד).

כוונה לשם מצוה

פז. לפני שנותן 'מתנות לאביונים' יכוין שבא לקיים "מצות מתנות לאביונים", שמצוות צריכות כוונה. ויש נוהגים לומר "לשם יחוד" (כף החיים סי' תרצד סק"ד).

כל המרבה

פח. כל המרבה במתנות לאביונים - הרי זה משובח. ואין מדקדקין במעות פורים - אלא כל הפושט יד נותנים לו. ועדיף יותר להרבות במתנות לאביונים מאשר להרבות בסעודתו ובמשלוח מנות, שאין לך שמחה גדולה ומפוארה כמו לשמח לב עניים יתומים ואלמנות, שהמשמח לב האומללים הללו - דומה לשכינה, שנאמר להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים (רמב"ם פ"ב מהל' מגילה הי"ז, וש"ע סי' תרצד ס"ג, ומשנ"ב סק"ג, וכה"ח סק"ה, וחזו"ע עמ' קסח).

◆ דיני משלוח מנות ◆

מהו החיוב

פט. חייב כל אדם לשלוח לחבירו 'משלוח מנות' ביום הפורים, דהיינו שתי מנות לאדם אחד, שנאמר 'ומשלוח מנות איש לרעהו' (טוש"ע סי' תרצה ס"ד).

מי חייב

צ. אחד אנשים ואחד נשים - חייבים במצות משלוח מנות (רמ"א שם, ומשנ"ב וכה"ח שם, וחזו"ע עמ' קמ). וצריך הבעל להקנות את המשלוח לאשתו - ותשלח היא (פסקי תשובות סי' תרצה אות טו בשם האחרונים). ואיש ישלח לאיש, ואשה תשלח לאשה (רמ"א, משנ"ב, כה"ח, וחזו"ע שם). ומחנכים גם את הקטנים והקטנות במצוה זו (פמ"ג סי' תרצה א"א ס"ק יד, וכה"ח שם ס"ק נז, ואשל אברהם מבוטשאטש, וסידור הגאון יעב"ץ, וחזו"ע עמ' קמב).

מה שולחים

צא. 'משלוח מנות' - צריך שיהיה שני מיני מאכל או שני מיני משקה שונים, או מין מאכל אחד ומין משקה אחד, כגון עוגה או קופסת טונה ובקבוק יין. אבל אין יוצאים ידי חובה בבגדים או כסף ושאר דברים שאינן מיני אכילה ושתיה. ועיקר המצוה היא - שיהיו המנות יקרות הערך ועריבות לפי ערך הנותן והמקבל, ולכן ראוי שיהיה בהם כדי שיעור סעודה (כמאה ושבעים גרם). ונוהגים להוסיף מיני מתיקה שונים. ונותנים הכל בתוך כלי נאה, ושולחים איש לרעהו (ש"ע סי תרצה ס"ד, משנ"ב ביה"ל וכה"ח שם, פסקי תשובות שם בשם האחרונים, וחזו"ע עמ' קיז-קלב). אמנם אין צריך להקפיד בכל הפרטים הללו אלא דוקא במשלוח אחד, אבל בשאר המשלוחים שמוסיף על המצוה - רשאי לשלוח כפי רצונו (יוסף אומץ יוזפא סי' תתרצט, וחזו"ע עמ' קלג).

למי שולחים

צב. ישלח המנות לחבירו, ואשה תשלח לרעותה. וצריך לשלוח דוקא לגדולים (בני מצוות). ויכול לתת המשלוח בעצמו או על ידי שליח, אבל צריך שידע המקבל מי שלח לו. ולכן מנהג טוב לצרף "מכתב ברכה" קטן אל המשלוח, ולחתום עליו שם השולח. ומצוה לשלוח לרבו. והספרדים נוהגים לשלוח גם לאבל. אבל האשכנזים נוהגים שלא לשלוח לאבל, אלא אם הוא רבו (ש"ע ורמ"א סי' תרצה ס"ד, והאחרונים הנ"ל).

זמן המשלוח

צג. מצות משלוח מנות - זמנה דוקא ביום ולא בלילה. ולכתחילה יזהר לשולחם לפני שעושה סעודת פורים. ויזהר גם כן להזכיר לבני ביתו שיקיימו מצוה זו (רמ"א סי' תרצה ס"ד, ומשנ"ב וכה"ח שם, וחזו"ע עמ' קלה).

כוונה לשם מצוה

צד. לפני שנותן המשלוח לרעהו, יכוין שבא לקיים "מצות משלוח מנות", שמצוות צריכות כוונה. ויש נוהגים לומר "לשם יחוד" (כף החיים סי' תרצה ס"ק לו).

כל המרבה

צה. כל המרבה לשלוח מנות לריעים - הרי זה משובח (רמב"ם פ"ב מהל' מגילה הט"ו, וש"ע סי' תרצה ס"ד). ומכל מקום עדיף יותר להרבות במתנות לאביונים מאשר להרבות במשלוח מנות ובסעודה (כנזכר לעיל סעיף פח).

◆ דיני סעודת פורים ◆

מהו החיוב

צו. חייב כל אדם לסעוד לכל הפחות סעודה אחת ביום הפורים. וצריך לכתחילה לעשותה בפת, ולאכול בסעודה בשר בהמה, ולשתות יין (רמ"א סי' תרצה ס"א, ומשנ"ב וכה"ח ופס"ת שם, וחזו"ע עמ' קעג והלאה).

שתיית יין

צז. חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. ויש אומרים שדין זה כפשוטו שצריך להשתכר עד שיטעה לומר "ברוך המן". ויש אומרים שמספיק שישתה יותר מהרגלו ויירדם. ויש אומרים שדי לשתות יותר מהרגלו. ויזהר לברך ברכת המזון קודם שישתה וישתכר. ועל כל פנים מי שיודע שעל ידי שכרותו עלול לבטל איזה מצוה - לא ישתכר, אלא ישתה רק מעט יין. וגם הנשים לא ישתו יין אלא מעט (ש"ע ורמ"א סי' תרצה ס"ב, ומשנ"ב וכה"ח ופס"ת שם, וחזו"ע עמ' קעה והלאה).

מי חייב

צח. אחד אנשים ואחד נשים - חייבים בסעודת פורים. ומחנכים גם את הקטנים והקטנות, כמו בכל מצוה דרבנן (בא"ח פר' תצוה הי"ז, כה"ח סי' תרצה ס"ק נד, פסקי תשובות שם אות ב, וחזו"ע עמ' קעח, וס' פורים וחודש אדר פי"ח הי"א).

זמן הסעודה

צט. מצות סעודת פורים - זמנה דוקא ביום ולא בלילה (טוש"ע סי' תרצה ס"א). ומכל מקום נוהגים להרבות בסעודה גם בלילה, כמו שכתבנו לעיל סעיף עה.

כוונה לשם מצוה

ק. לפני שיתחיל בסעודה - יכוין שבא לקיים "מצות סעודת פורים", שמצוות צריכות כוונה. ויש נוהגים לומר "לשם יחוד" (כף החיים סי' תרצה ס"ק טז).

שמחה של מצוה

קא. מצוה לעשות הסעודה יחד עם בני ביתו וחבריו, שבת אחים גם יחד, כי אינה דומה השמחה שישמח לבדו לשמחה שישמח יחד עם בני ביתו וחבריו. והעיקר שיהיה שמחה של מצוה, בשירות ותשבחות לה' יתברך, ולהודות לו יתברך ולפרסם הנסים שעשה עמנו בימים ההם בזמן הזה, ולהרבות בדברי תורה ופרפראות לחכמה, שאין לך שמחה גדולה כשמחת התורה. וצריך להזהר מאד מהוללות וקלות ראש, ותערובת גברים ונשים, וכבר צווחו על זה חכמים הראשונים. והיודע שבסעודה משפחתית כזו - באים לידי הוללות וקלות ראש, לא יסעד עמהם, ושומר נפשו ירחק מהם (משנ"ב סי' תרצה סק"ט, וכה"ח ס"ק כד, וחזו"ע עמ' קעט קפא ורג בהערה. ועיין עוד לעיל סעיף עה).

ברכת המזון

קב. מזכירים 'ועל הנסים' בברכת המזון. ואם שכח לאמרו, אם עדיין לא אמר שם ה' של ברכת "על הארץ ועל המזון" - יחזור לאמרו במקומו. אבל אם אמר שם ה' - ימשיך ויסיים ברכת המזון, ובסוף הרחמן יאמר: הרחמן יעשה עמנו נסים ונפלאות כשם שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, בימי מרדכי ואסתר וכו' (ש"ע סי' תרצה ס"ג, ומשנ"ב ס"ק טו, וכה"ח ס"ק לב, וחזו"ע עמ' קפב). ובברכה "מעין שלוש" - אין מזכירין "על הנסים" כלל (משנ"ב סי' תרפב סק"ב, כה"ח שם סק"ג, ושו"ת יבי"א ח"ג חאו"ח סי' לו). ובנוסח "על הנסים", יש לומר "ועל הנסים", בתוספת וא"ו (חזו"ע חנוכה עמ' קצב).

נמשכה הסעודה

קג. אם התחיל סעודתו ביום, ונמשכה עד הלילה, אומר 'ועל הנסים' בברכת המזון - כיון שהולכים בזה אחר תחילת הסעודה (ש"ע ורמ"א סי' תרצה ס"ג, ומשנ"ב ס"ק יז, וחזו"ע עמ' קפב). אבל אם התפלל ערבית באמצע סעודתו, אינו מזכיר 'ועל הנסים' לא בתפילת ערבית ולא בברכת המזון (חזו"ע עמ' קפג). והנכון שיברך קודם ברכת המזון, ויזכיר 'ועל הנסים' בברכת המזון, ורק אחר כך יתפלל ערבית (משנ"ב ס"ק טז).

◆ פורים דמוקפים ◆

קד. עיירות המוקפות חומה מימות יהושע בן נון - מקיימים את כל מצוות הפורים בט"ו באדר (ש"ע ואחרונים בסי' תרפח ס"א), ומזכירים בתפילת ערבית 'ועל הנסים', וקוראים את המגילה בברכותיה, ככל הדינים שנתבארו לעיל סעיפים מח-עד. וכן בתפילת שחרית מזכירים 'ועל הנסים', וקוראים בתורה בפרשת 'ויבא עמלק', וקוראים את המגילה בברכותיה, ומקיימים מצות מתנות לאביונים, משלוח מנות, וסעודת פורים, ככל הדינים שנתבארו לעיל סעיפים מח-קג.

קה. וכן עיירות שיש בהם ספק אם הם מוקפות חומה מימות יהושע בן נון, כמו: חברון, טבריה, יפו, עכו, צפת, לוד, רמלה, באר שבע, חיפה, בית שאן, אף על פי שעיקר הפורים שלהם הוא בי"ד באדר - שבו הם מקיימים את כל מצוות הפורים וקוראים המגילה בברכותיה, מכל מקום גם בט"ו באדר - הם מזכירים 'ועל הנסים' בתפילת ערבית, וקוראים את המגילה בלי ברכות (ש"ע ואחרונים בסי' תרפח ס"ד, וחזו"ע עמ' ק והלאה). וכן בתפילת שחרית מזכירים 'ועל הנסים', אבל אינם קוראים בתורה בפרשת 'ויבא עמלק', וקוראים את המגילה בלי ברכות. וטוב שיקיימו שוב מצות מתנות לאביונים, משלוח מנות, וסעודת פורים (אחרונים בסי' תרפח ס"ד, וחזו"ע עמ' ק והלאה).

קו. ערים הסמוכות ברצף בתים לערים המסופקות, כמו: בני ברק, רמת גן, תל אביב, חולון, שהן סמוכות ברצף בתים ליפו, וכן חיפה שסמוכה לחיפה העתיקה, טוב שיקראו את המגילה בלי ברכה. וכן כל כיוצא בהן (אחרונים בסי' תרפח, וחזו"ע עמ' קיב).

◆ מנהגי הפורים ◆

תחנון

קז. אין אומרים תחנון בי"ד וט"ו באדר כלל (טוש"ע סי' תרצג ס"ג, ואחרונים שם).

מלאכה

קח. נהגו שלא לעשות מלאכה ביום הפורים, העיירות - בי"ד באדר, והמוקפים - בט"ו באדר, והמסופקות - בי"ד באדר. וכל העושה בו מלאכה - אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה. אבל לצורך פורים - מותר לעשות מלאכה. וכן מלאכת 'דבר האבד' - מותרת (טוש"ע סי' תרצו ס"א, ואחרונים שם, וחזו"ע עמ' קצד והלאה).

תחפושות

קט. יש נוהגים להתחפש בפורים, ובעיקר הילדים (ועי' לעיל סעיף לט שהגדולים צריכים ללבוש בגדי שבת בפורים), ומנהג זה יסודו בהררי קודש. אמנם צריכים להזהר מאד מתחפושות של אשה לאיש או איש לאשה, ששום איסור לא הותר בפורים,

ויזהרו מאד מתחפושות של פריצות, וכל אדם צריך להשגיח בזה על בניו ובנותיו. וכן יזהרו מתחפושות מפחידות (רמ"א ואחרונים בס"ס תרצו, וחזו"ע עמ' קצט והלאה, וספר פורים וחודש אדר פרק י).

בובת המן

קי. מנהג קדום לעשות בובה בדמות המן, ותולים אותה על גגות הבתים ארבעה וחמשה ימים לפני פורים, וביום פורים מדליקים מדורה גדולה, ושורפים הבובה ההיא באש, ועומדים סביב המדורה ומזמרים שירות ותשבחות לה' (ע"פ הגמ' בסנהדרין סד: וספר הערוך ערך שוור, וספר סנסן ליאיר בחלק השו"ת סי' יב. וכן נוהגים כיום בישיבת "כסא רחמים" תכב"ץ).

מאכלים מיוחדים

קיא. יש נוהגים לאכול 'זרעונים' בפורים, (וגם תבשיל אורז נחשב לזרעונים). וכן נוהגים לאכול 'אזני המן'. ויש נוהגים לאכול בצק ממולא בבשר וקטניות, הנקרא בלשון אשכנז 'קרעפלאך', ובערבי קורין אותו סמבוסק (ב"י ורמ"א סי' תרצה ס"ב, ואחרונים שם, ובא"ח פר' תצוה הי"ט, וחזו"ע עמ' קעט, וספר פורים וחודש אדר פרק י).

• דיני אבלות בפורים •

אונן

קיב. מי שמת לו מת ועדיין לא נקבר - והוא הנקרא "אונן", שאסור לו לאכול בשר ולשתות יין, מכל מקום בפורים - מותר, לפי שאין אבלות של יחיד דוחה את שמחת פורים שהיא מצוה של רבים. ואינו מניח תפילין, אלא אם כן נפטר המת לפני פורים ונקבר בפורים - שאז מניח תפילין בברכה (ש"ע ואחרונים סי' תרצו ס"ז, וחזו"ע עמ' קפו ועמ' קצב).

סעודת הבראה

קיג. המנהג בירושלים שלא להברות בפורים, אלא רק על אב ואם. ובשאר מקומות נוהגים להברות בפורים, אך טוב להברות רק בעוגות וקפה, ולא **בביצים** (חזון עובדיה עמ' קצג).

אבלות שבעה

קיד. אין אבלות נוהגת בפורים בפרהסיא כלל, לא בי"ד ולא בט"ו, לא ביום ולא בלילה. ולכן, לא ישב על הארץ, ולא ילבש בגד קרוע, אלא ילבש בגדי שבת, וינעל נעלי עור. אבל דברים שבצינעא - נוהג כמו בשבת. והולך לבית הכנסת לשמוע "מקרא מגילה" בציבור, וחייב במתנות לאביונים ומשלוח מנות וסעודת פורים. ולשלוח משלוח מנות לאבל, הספרדים - שולחים, והאשכנזים - נמנעים (ש"ע יו"ד סי' תא ס"ז, ורמ"א באו"ח סי' תרצו ס"ד וס"ו, ואחרונים שם, וחזו"ע עמודים סו קפז קצג).

המשך מעמוד א'

באותה העת חיבר רבי שלמה את ספרו "מנות הלוי" - שהוא פירוש על מגילת אסתר. וכאשר הגיעו ימי הפורים, ביקש החתן מהוריו כי יצרפו את מתנתו - חיבורו על מגילת אסתר יחד עם משלוח המנות המיועד לכלה.

ההורים המה ראו כן תמהו, אבל רבי שלמה אמר להם: הן מתנות ותכשיטים יש לה די והותר מבית הוריה העשירים, אבל חיבור שכזה על המגילה - לא תקבל מאף אחד, ובוודאי תשמח בו...

ואכן, ההורים עשו כמצוות בנם החתן, וצירפו את החיבור יחד עם המשלוח, מנחה שלוחה אל הכלה, במקום תכשיטי זהב וכסף כנהוג.

אין לשער את גודל השמחה שאחזה בכל בני משפחת הכלה בראותם את החיבור הנפלא, וששו עליו כעל כל הון, בקוראם עליו "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף".

לימים, כאשר הדפיס רבי שלמה את חיבורו על המגילה, קרא שמו בישראל **"מנות הלוי"**, להורות כי חיבור זה שימש כמשלוח מנות בזמן אירוסיו... (ע"פ קורא הדורות)

• מתי 'יכתבו' את המגילה •

פעם נכנס **הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק** זצ"ל לבית המדרש ושאל: 'מתי יכתבו כבר את המגילה'? ולא הבינו השומעים מה כוונתו.

נכנס בנו הרה"ק **ר' דוד** זצ"ל לשאול ממנו פירוש הדברים. נענה רבינו ואמר לו: הנה רואים ממגילת אסתר שמכל הצרות שעברו - נצמחה אחר כך הישועה.

וכן לעתיד לבוא יכתבו מגילה מכל הצרות ויראו גם אז איך נצמחה הישועה על ידי הצרות. וזהו ששאלתי 'מתי כבר יכתבו את המגילה'! (ע"פ עמוד האמת)

עם סגולה

תענית אסתר

יום זה הוא מסוגל מאוד שיקובל תפלתינו בזכות מרדכי ואסתר, וכל מי שצריך רחמים על איזה דבר שהוא צריך להתפלל, יקח פנאי לעצמו ביום התענית אסתר, ויאמר תחילה מזמור כ"ב בספר תהלים "למנצח על אילת השחר", ודרשו רז"ל (יומא כט.) דאסתר היתה נקראת אילת השחר. ואחר כך ישפוך שיחו לפני ה', ויבקש בקשתו, ויזכיר זכות מרדכי ואסתר, אשר בזכותם יעתר לו הקב"ה ויפתח לו שערי רחמים, ותקובל תפלתו ברצון.

(קב הישר ספצ"ז)

יום הפורים

קיבלתי מגדול אחד זכרונו לברכה, דסגולה בפורים להשכים בבוקר, ולהרבות בתפילה ובבקשה לפני ה' יתברך על כל דבר. בני, חיי, ומזוני, והן על שאר דברים, ועל כל קרוביו. כי באותו יום עת רצון מאוד, וכל העולמות המה בשמחה וברצון. ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה: "כל הפושט יד נותנין לו". וכן הוא מקובל מפי גדולי הצדיקים תלמידי הבעל שם טוב זכותם תגן עלינו. וכן מקובל מפי הרב הקדוש מהרצ"ה מזידיטשוב זיע"א, שכל השותה בפורים - כאילו מתענה משבת לשבת. והשותה בפורים - הוא סגולה להמתקת הדינים, ונקרעים כל המסכים המבדילים. והוא בדוק ומנוסה.

(סגולות ישראל מער' פ אות ד)

פתגם המלך

החכם נזהר ביום פורים יותר מאשר הסכל ביום הכפורים

(צוואת רבינו יעקב בעל הטורים זצ"ל)

מילתא דבדיחותא

כידוע, כיום עם התפתחות הרפואה המודרנית, ניתן לעשות דיטאה בקלות על ידי נתינת 'טבעת' בקיבה, ועל ידי זה יושפע שפע רב, ומוריד הרבה ממשקלו בשקל הקודש.

על פי האמור, יש ליישב קושיא חזקה במגילת אסתר, כי מתחילה נאמר שם: "וימלא המן" - משמע שהיה שמן, ואילו אחר כך כתוב: "איש צר ואויב המן הרע הזה" - משמע שהיה רזה. ועל פי האמור, יש ליישב בפשיטות, דכאן קודם נתינת ה'טבעת', כאן לאחר נתינת ה'טבעת'. ודו"ק.

"עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר"

בעז"ה בזמן קיץ הבעל"ט, ייפתח כולל ערב בבני ברק
לימוד סוגיות בעיון עד ההלכה למעשה

"אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד"

מסגרת ייחודית המשלבת לימוד של אברכים עם בעלי בתים

דרושים תורמים להחזקת הפרוייקט

ישנה אפשרות להנציח את שם הכולל לע"נ או להצלחה
לפרטים/תרומות: 052-714-24-37

סת"ם למהדרין

• כל סוגי הסת"ם (ספרי תורה, תפילין, מזוזות, מגילות, פיטום הקטורת, ועוד).
כל סוגי הכתבים (ספרדי, אשכנזי, חב"ד).
• בדיקות של תפילין ומזוזות.
• שיפוץ וחידוש בתי התפילין והרצועות.

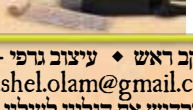

להזמנות: 052-7142437 (יעקב ראש)

העלון מוקדש

להצלחת:
חני חנינה בת דליה וכל יוצאי חלציה

לעילוי נשמת:
מרן הראש"ל הגאון רבי מרדכי צמח בן מזל טוב זצ"ל,
הגאון רבי יעקב חי בן מרגלית זצ"ל, הרה"צ ר' יעקב ב"ר אברהם ורחל לוי זצ"ל,
רחל בת מרים, נוריה נורית בת עזיזה, אברהם בן שרה, נתנאל בן שמחה, עזיזה בת צ'חלה,
שלמה בן סלחה, חנינה בת חביבה, יוסף בן ורה, אמה בת שושנה,
ר' יחיאל מיכל בן מרים, אור בן נעמה, ולעילוי נשמות כל מתי עם ישראל

© כל הזכויות שמורות ◆ נערך ע"י: יעקב ראש ◆ עיצוב גרפי - meir-rosh
ניתן לקבל את העלון במייל: oro.shel.olam@gmail.com
תגובות, הארות, והערות, וכן תרומות להוצאת הגליון יתקבלו בברכה. כמו כן ניתן להקדיש את הגליון לעילוי נשמה, לרפואה, להצלחה, וכו'. לפרטים: 052-7142437